

Rettslige skranker for kommersiell bruk av egne barn i sosiale medier

*Særlig om forholdet mellom foreldres
bestemmelsesrett og barns personvern*

Kandidatnummer:180

Antall ord: 14 777

JUS399 Masteroppgave
Det juridiske fakultet

UNIVERSITETET I BERGEN

01.06.2018

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	1
1 Innledning.....	3
1.1 Tema og aktualitet.....	3
1.2 Sentrale problemstillinger	4
1.3 Rettskildebildet.....	7
1.4 Avgrensninger	10
1.5 Fremstillingen videre.....	11
2 Grensene for foreldrenes bestemmelsesrett.....	12
2.1 Barnets med- og selvbestemmelsesrett	12
2.1.1 Barnets nektelseskompetanse	15
2.1.2 “Personvernrettslig myndighetsalder»?.....	16
2.2 Barnet sine interesser og behov.....	19
2.2.1 De lege ferenda.....	22
3 Barns rett til personvern	25
3.1 Er barn vernet mot foreldres bruk av barnets personopplysninger i sosiale medier? 25	
3.1.1 Grunnloven § 102.....	25
3.1.2 EMK artikkel 8.....	26
3.1.3 Grunnloven § 104 tredje ledd.....	28
3.1.4 Barnekonvensjonen artikkel 16.....	30
3.1.5 Personopplysningsloven.....	31
3.2 Forholdet til ytringsfriheten	37
3.3 Har staten oppfylt sin positive forpliktelse?.....	40
4 Forslag om lovendringer	43
4.1 Forslag for å styrke barns personvern	43
4.2 Forslag for å styrke barns selvbestemmelsesrett	45
5 Den nye personopplysningsloven.....	46
5.1 Barns personvern i den nye personopplysningsloven	46
6 Litteraturliste	52
6.1 Lovsregister.....	52
6.2 Forarbeider	53

6.3	Rettsavgjørelser	54
6.3.1	Høyesterettspraksis	54
6.3.2	Den europeiske unions domstol (EU-domstolen)	54
6.3.3	Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD)	54
6.4	Litteratur	55
6.5	Artikler	55
6.6	Nettsider	55
6.7	Annet	56

1 Innledning

1.1 Tema og aktualitet

«Nelia elsker sin dukke allerede og har lekt masse med den siden hun fikk den og jeg både håper og tror at dette er en leke hun kommer til å sette pris på lenge.»¹ Dette skriver en av Norges mest kjente bloggere, Caroline Berg Eriksen, i et sponset blogginnlegg som omhandler en dukke hennes datter tydeligvis elsker å leke med. Blogginnlegget inneholder oppstilte bilder av datteren på barnerommet, ikledd samme kjole som den sponsede dukken. Når man leser dette blogginnlegget kan man som leser stille spørsmål om hvilke rettslig regulering som gjelder for foreldres bruk av egne barn i sosiale medier i kommersielt øyemed.²

I dagens samfunn bruker mange foreldre sosiale medier til å legge ut bilder av barna sine. Dette kan i seg selv være ulovlig med hensyn til innhold. I den senere tid har det imidlertid utviklet seg en trend i sosiale medier hvor noen foreldre bruker sine barn i sosiale medier i kommersielt øyemed. Det som skiller kommersiell bruk av egne barn fra annen bruk av barn i sosiale medier, er formålet. Formålet med kommersiell bruk av barn i sosiale medier er å tjene penger eller få sponsede produkter, mens formålet i andre tilfeller gjerne vil være å dele bilder av barna med venner og familie og/eller få bekreftelse eller oppmerksomhet gjennom kommentarer og «likes».

I praksis foregår dette ved at foreldrene inngår en avtale med en nettbutikk om at de (foreldrene og barnet) skal være ambassadører for nettbutikken, eller ved at foreldrene blir betalt i form av penger for å vise frem klær og utstyr hvor barna blir brukt som modeller. Moren publiserer deretter bilder av barnet med det aktuelle produktet og sier noe positivt om det aktuelle produktet i sosiale medier. I slike tilfeller offentliggjør moren personlig informasjon om barnet sitt for å reklamere for produkter hun har fått. Den personlige

¹ <http://www.carolinebergeriksen.no/2017/06/06/miss-mini-me/>.

² Dette ble også gjort av Aftenposten:

<https://www.aftenposten.no/kultur/i/K5O2o/Kommentar-Caroline-Berg-Eriksen-bruker-sin-egen-datter-som-annonse-Det-er-kanskje-lov-men-ikke-greit--Sarah-Sorheim>.

informasjonen om barnet som offentliggjøres i forbindelse med reklamen er som oftest bilder av barnet.

I noen tilfeller blir barnet brukt i et stort omfang. Det finnes tilfeller hvor foreldrenes blogg eller bruker på sosiale medier baserer seg på dele bilder av barna og fortelle om barnets hverdagsliv, men også tilfeller hvor foreldrene økonomisk sett lever av dette. I slike tilfeller ligger det gjerne også informasjon om alder, navn, kjønn, hjemdistrikt, skolested og til og med sykdomshistorie ut på bloggen eller brukeren til foreldrene. Det er da allerede skapt en nettidetitet til barnet som både skapes og brukes kommersielt av foreldrene. En slik kommersialisering av barnet kan betraktes som betenkelig da det utfordrer barnets besteprinsippet og barnets personvern.³

1.2 Sentrale problemstillinger

Oppgavens tema reiser først og fremst spørsmål knyttet til foreldrenes bestemmelsesrett overfor egne barn. Når foreldre bruker barn i kommersielt øyemed i sosiale medier, publiseres det i den forbindelse personopplysninger⁴ om barnet. Hovedregelen er at det kreves samtykke fra den personen det gjelder ved offentliggjøring av personopplysninger og bilder, jf. personopplysningsloven § 8 og åndsverksloven⁵ § 45c (1). Barn, avhengig av alder, vil imidlertid ikke alltid ha tilstrekkelige kunnskap til å vurdere skadevirkningene av at

³ I denne oppgaven brukes begrepet personvern synonymt med privatliv i vid betydning. Dette innebærer at det omfatter både personvern, personopplysningsvern og privatlivets fred. En slik vid forståelse av begrepet personvern er i samsvar med hvordan begrepet blir brukt i de ulike menneskerettighetskonvensjonene, se Sara Eline Grønvold og Morten Hendis, *Barn og personvern*, Oslo 2014 s. 13.

⁴ Lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) definerer «personopplysning» som «opplysninger og vurderinger som kan knyttes til en enkeltperson», jf. personopplysningsloven § 2 nr. 1. I forarbeidene til loven, (Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) Om lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven)) heter det på side 101 at dette omfatter opplysninger som knytter seg til «en person som direkte eller indirekte kan identifiseres». ⁴ Det er denne forståelsen av begrepet som benyttes i denne oppgaven.

⁵ Lov 12. mai 1961 nr. 2 om opphavsrett til åndsverk m.v. (åndsverkloven).

personopplysninger og bilder offentliggjøres.⁶ I kraft av foreldreansvaret er derfor foreldrene gitt kompetanse til å samtykke på vegne av barnet.⁷ Dette følger av barnelova § 30 (1) hvor det heter at innehaver av foreldreansvaret har «... rett og plikt til å ta avgjerder for barnet i personlege tilhøve ...». Innunder «personlege tilhøve» hører også tilgang til og bruk av informasjon som beskriver barnet.⁸

Etter dagens rettstilstand ligger det altså i utgangspunktet til foreldreansvaret å bestemme over egen bruk av barns personopplysninger i sosiale medier i kommersielt øyemed, jf. barnelova § 30 (1). Dette reiser for det første spørsmålet om hvilke rettslige grenser som gjelder for foreldrenes bestemmelsesrett i denne sammenheng.

Videre reiser oppgavens tema spørsmål knyttet til barns personvern. Etter gjeldende rett er beskyttelsen av barnets personvern overlatt til foreldrenes vurdering av barnets interesser og behov, jf. barnelova § 30 (1). I denne vurderingen skal det sees hen til barnets med- og selvbestemmelsesrett som følger av barnelova §§ 31-33. Videre setter personopplysningsloven § 11 tredje ledd grenser for behandlingen av barns personopplysninger. Reguleringen innebærer at når det er foreldrene selv som bruker barns personopplysninger i kommersielt øyemed, er foreldrene både den som har kompetanse til å bestemme over personopplysningene og den behandlingsansvarlige. For voksne er derimot

⁶ Lucy Smith, «Om barns personvern», *Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål*, 2011 s. 106-126 (s. 107).

⁷ Dette følger også av Ot.prp.nr.92 (1998-1999) hvor det på side 103 heter at «for mindreårige ... som ikke kan samtykke selv, må spørsmålet om samtykke skal gis vurderes av vergen». Vergen er den som har foreldreansvar etter reglene i lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barnelova), jf. lov 26. mars 2010 nr. 9 om vergemål (vergemålsloven) § 16. Det er imidlertid en svakhet i forarbeidene at det vises til vergemålsloven som gjelder vergens rett til å treffe beslutninger for barnet i økonomiske forhold, jf. vergemålsloven § 17. Det burde her vises til barnelova som regulerer bestemmelsesretten angående barns personlige forhold, jf. barnelova § 30.

⁸ NOU 2009: 1 Individ og integritet. Personvern i det digitale samfunnet. Utredning av Personvernkommissjonen s. 132

situasjonen at den behandlingsansvarlige og den samtykkekompetente er to forskjellige rettssubjekter.

Barn har imidlertid lik rett til beskyttelse av sitt personvern som voksne. Barnets rett til privatliv følger av Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen⁹ artikkel 8, Barnekonvensjonen¹⁰ artikkel 16 og Grunnloven¹¹ § 102. Bestemmelsene pålegger staten Norge å sikre retten til privatliv. Videre har personopplysningsloven § 11 (3) også som formål å beskytte barns personvern. Ett spørsmål er om barnet er vernet mot foreldres bruk av barnets personopplysninger i sosiale media etter disse bestemmelsene.

Barn er avhengige av støtte fra andre for å kunne ivareta rettighetene sine. Videre er barn i en utviklingsprosess hvor de utvikler sine psykiske og fysiske kapasiteter, og trenger derfor særlig beskyttelse.¹² Disse omstendighetene innebærer at barn er et særegent rettssubjekt og har behov for et særlig vern.

Dagens rettslige regulering av barns personvern reiser slik sett spørsmål om staten Norge oppfyller sine positive forpliktelser etter EMK, Barnekonvensjonen og Grunnloven når det gjelder barns rett til privatliv. I løpet av 2018 vil den nye personopplysningsloven trå i kraft.¹³ Det reiser igjen spørsmål om staten oppfyller sine positive forpliktelser med den nye loven.

Oppgavens tema har også en side mot ytringsfriheten. Barnets rett til personvern vil kunne komme i konflikt med foreldrenes ytringsfrihet. Barn har rett til personvern, men samtidig har

⁹ Lov. 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven) vedlegg 2; Den europeiske menneskerettskonvensjon med protokoller (norsk oversettelse) (EMK).

¹⁰ Lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven) vedlegg 8; FNs konvensjon om barnets rettigheter med protokoller (norsk oversettelse) (Barnekonvensjon).

¹¹ Lov 17. mai 1814 Kongeriket Norges Grunnlov (Grunnloven).

¹² NOU 2009: 1 s. 128. Dette er også forutsetningen som Barnekonvensjonen bygger på, se side 18 i Njål Høstmælingen, Elin Saga Kjørholt og Kirsten Sandberg, *Barnekonvensjonen*, 3. utgave, Oslo 2016.

¹³ Innst.278 L (2017-2018) Innstilling fra justiskomiteen om Lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven).

foreldrene ytringsfrihet, jf. EMK artikkel 10 og Grunnloven § 100. Spørsmålet i denne sammenheng er hvilken rettighet som skal ha forrang i situasjoner hvor foreldre bruker barnets personopplysninger i kommersielt øyemed i sosiale medier.

1.3 Rettskildet bildet

Temaet er komplekst da det ikke finnes noen enhetlig regulering som gjelder kommersiell bruk av barn i sosiale medier. Markedsføringsloven¹⁴ gir barn et særskilt vern som mottager av reklame,¹⁵ men regulerer ikke tilfeller hvor barn blir brukt som avsender av reklame. Her er man henvist til personvernlovgivningen og barnelova.

De rettslige skrankene for offentliggjøring av privat informasjon reguleres blant annet av to grunnleggende rettigheter. Den ene rettigheten er retten til privatliv nedfelt i Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8. Barn er også gitt en særlig rett til beskyttelse av sitt privatliv gjennom Barnekonvensjonen artikkel 16. Disse grunnleggende bestemmelsene som er på grunnlovs- og konvensjonsnivå vil være sentrale i denne oppgaven. Den andre grunnleggende rettigheten er retten til ytringsfrihet som er forankret i Grunnloven § 100 og EMK artikkel 10. Disse bestemmelsene vil bli behandlet i pkt. 3.2.

Offentliggjøring av privat informasjon har en side mot strafferetten. Straffeloven¹⁶ § 267 om krenkelse av privatlivets fred setter straff for «den som gjennom en offentlig meddelelse krenker privatlivets fred ...». Videre kan den som overtrer åndsverkloven § 45 c om retten til eget bilde ilegges straff etter åndsverkloven § 54 (1) og/eller bli erstatningsansvarlig etter åndsverkloven § 55 (1).

Personopplysningsloven har som formål å beskytte den enkelte mot at personvernet blir krenket gjennom behandling av personopplysninger, jf. personopplysningsloven § 1, og vil

¹⁴ Lov 9. januar 2009 nr. 2 om kontroll med markedsføring og avtalevilkår mv. (markedsføringsloven).

¹⁵ Se kapittel 4 «særlig om beskyttelse av barn» i markedsføringsloven.

¹⁶ Lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven).

være sentral i oppgaven. Loven er utformet etter mønster av EUs personverndirektiv.^{17 18} Etter personopplysningsloven § 11 (3) er barn vernet mot behandling av personopplysninger som er «uforsvarlig av hensyn til barnets beste».. Da dette er en bestemmelse som gjelder behandling av barns personopplysninger spesielt, vil den være høyst relevant i fremstillingen.. Det er imidlertid verdt å merke seg at personopplysningsloven § 11 (3) ikke blir å videreføre i den nye personopplysningsloven.¹⁹

Barnelova vil være høyst relevant i oppgaven, da temaet berører forholdet mellom barn og foreldre. Barnelova § 30 om innholdet i foreldreansvaret og barnelova §§ 31 og 33 om barnets med- og selvbestemmelsesrett vil være sentral i fremstillingen. Barnets beste-prinsippet som følger av Grunnloven § 104 (2) og Barnekonvensjonen artikkel 3 nr. 1 vil være relevant i denne forbindelse da de kaster lys over innholdet i de nevnte bestemmelser. Oppgaven vil derfor også ta for seg disse bestemmelsene.

Forarbeidene til de ulike lovene nevner ikke spørsmålet om kommersiell bruk av barn i sosiale medier. Foreldrenes egen bruk av barns personopplysninger generelt i sosiale medier er imidlertid berørt i noen av forarbeidene, bl.a. Prop.47 L (2011-2012)²⁰ som omhandler personopplysningsloven § 11 (3) og Prop.56 LS (2017-2018) som omhandler den nye personopplysningsloven. Utover dette vil forarbeidene selvfølgelig være sentral når det gjelder innholdet i de ulike bestemmelsene.

Høyesterettspraksis vedrørende kommersiell bruk av barn i sosiale medier eller generelt bruk av barns personopplysninger i sosiale medier, eksisterer ikke. Når det gjelder oppgavens konkrete problemstillinger vil det dermed ikke være noe å støtte seg på fra Høyesterett. Praksis fra Høyesterett vil ellers anvendes der det er relevant.

¹⁷ Innst. O. Nr. 51 (1999-2000) Innstilling fra justiskomiteen om lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) s. 6.

¹⁸ EUs personverndirektiv (95/46/EF).

¹⁹ Prop.56 LS (2017-2018) Lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) og samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse av forordning (EU) nr. 2016/679 (generell personvernforordning) i EØS-avtalen s. 99.

²⁰ Prop.47 L (2011-2012) Endringer i personopplysningsloven.

Når det gjelder internasjonale kilder er EMK og Barnekonvensjonen nevnt. Etter menneskerettsloven²¹ § 2 nr. 1 og 4 er konvensjonene gjort til «norsk lov», og etter menneskerettsloven § 3 skal bestemmelser i disse konvensjonene «... ved motstrid gå foran bestemmelser i annen lovgivning». Flere bestemmelser fra disse konvensjonene er som nevnt høyst relevant for denne oppgaven. Praksis fra Den europeiske menneskerettighetsdomstolen vil være relevant i oppgavens tredje kapittel om barnets personvern. Høyesterettspraksis viser at avgjørelser fra EMD må tillegges betydelig vekt som rettskilde.²² All den tid personopplysningsloven bygger på EUs personverndirektiv, vil også praksis fra EU-domstolen anvendes der det er relevant.

Norge har per i dag ikke ratifisert Barnekonvensjonen tredje tilleggsprotokoll som fastslår en individuell klageordning. Barnekonvensjonen har imidlertid et overvåkingsorgan – FNs barnekomité - som kommer med uttalelser knyttet til medlemslandenes forpliktelser. Disse uttalelsene kalles «General Comment» og antas å ha stor vekt, men de er ikke bindende.²³ Uttalelsene vil anvendes der det er relevant.

Da det ikke foreligger rettspraksis hva angår bruk av barns personopplysninger generelt i sosiale medier, vil praksis fra Datatilsynet og Personvernemnda kunne være relevant.²⁴ Så

²¹ Lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven).

²² Se bl.a. Høyesteretts bruk av EMDs praksis i plenumsdommene Rt. 2000 s. 996 og Rt. 2005 s. 833. Det at EMDs avgjørelser må tillegges stor rettskildemessig vekt følger for så vidt også av de internrettslige reglene i menneskerettsloven §§ 2 og 3.

²³ Se Rt. 2015 s. 93 avsnitt 64 og 65. Saken omhandlet en kenyansk kvinne som hadde oppholdt seg ulovlig i Norge etter å ha fått avslag på asylsøknad. Hun ble besluttet utvist av Utlendingsnemnda. En av hovedproblemstillingen var om utvisningsvedtaket var ugyldig fordi det krenket datterens menneskerettigheter, herunder blant annet Barnekonvensjonen artikkel 3. nr.1 om prinsippet barnets beste. I den forbindelse tar Høyesterett utgangspunkt i FNs barnekomités General Comment No. 14 (2013).

²⁴ Datatilsynet og personvernemnda er begge uavhengige forvaltningsorganer som fatter avgjørelser. De har sin kompetanse med hjemmel i henholdsvis personopplysningsloven §§ 42 og 43. Datatilsynets avgjørelser kan påklages til personvernemnda, jf. personopplysningsloven § 42 (4).

vidt meg bekjent har det ikke blitt fattet vedtak hos Personvernemnda i slike saker. Det foreligger imidlertid én avgjørelse fra Datatilsynet som vil anvendes der det er relevant.

Temaet er heller ikke omtalt i juridisk teori. Temaet barn og personvern i sin alminnelighet er omtalt i blant annet «Barn og personvern» av Grønvold og Hendis,²⁵ men ikke i et kommersielt øyemed. I Lucy Smiths artikkel «Om barns personvern»²⁶ er også temaet barn og personvern drøftet. Disse alminnelige fremstillingene vil ha stor overføringsverdi til denne oppgaven.

Temaet kommersiell bruk av barn i sosiale medier er altså ikke berørt i noen av de nevnte rettskildene. Alt i alt vil rettskildebildet påvirke fremstillingen dit hen at bruk av rettspolitiske vurderinger vil stå sentralt både underveis og på slutten av fremstillingen, og at løsningen på de enkelte problemstillingene kan være preget av et noe usikkert rettskildebilde.

1.4 Avgrensninger

Det primære formålet med oppgaven er å klarlegge og bevisstgjøre om de rettslige rammene som gjelder ved bruk av barn i kommersielt øyemed i sosiale medier, og at barn også har rett til beskyttelse av sitt personvern. Bestemmelser som innebærer straffesanksjonering er derfor mindre aktuelle i denne oppgaven. Det vil videre normalt sett ikke være aktuelt å straffesanksjonere foreldre for privatlivskrenkelser av dette slag. På bakgrunn av dette avgrenser oppgaven mot det strafferettslige vernet av privatlivets fred etter straffeloven § 267.

Videre avgrenses oppgaven mot åndsverksloven. Åndsverkloven gir ingen ytterligere regulering enn det som følger av personopplysningsloven i dette tilfellet, da begge lovene som hovedregel krever samtykke for offentliggjøring/behandling av bilde/personopplysninger, jf. åndsverkloven § 45 c og personopplysningsloven § 8. Den bestemmelsen som er relevant gjelder for så vidt kun offentliggjøring av bilder, jf. åndsverkloven § 45 c (1) «*fotografi* [min utheving] som avbilder en person ...». Denne oppgaven tar for seg tilfeller hvor publiseringen gjelder barns personopplysninger, herunder bilder, bilder med tekst om barnet og videoer av

²⁵ Grønvold mfl. (2014).

²⁶ Lucy Smith, «Om barns personvern», *Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål*, 02/2011 s. 106-126.

barn, med kommersielt innhold på sosiale medier. Dette gjør det også da naturlig å avgrense mot åndsverkloven.

1.5 Fremstillingen videre

I det følgende vil jeg redegjøre for grensene for foreldrenes bestemmelsesrett når det gjelder egen bruk av egne barn i kommersielt øyemed i sosiale medier. Hovedproblemstillingen er hvilke rettslige grenser som gjelder for foreldrenes bestemmelsesrett i denne sammenheng. Jeg vil deretter i oppgavens tredje kapittel redegjøre for barns rett til personvern.

Problemstillingene i denne forbindelse er om barn er vernet mot foreldres bruk av barnets personopplysninger i sosiale medier, og om det er ytringsfriheten eller retten til privatliv som skal ha forrang i situasjoner hvor foreldre bruker barnets personopplysninger. Det vil til slutt bli stilt spørsmål ved om staten Norge har oppfylt sin positive forpliktelse med hensyn til å beskytte barns personvern.

I oppgavens fjerde kapittel vil jeg komme med forslag for å styrke barns personvern og selvbestemmelsesrett, og i kapittel 5 skal det gjøres noen bemerkninger med hensyn til barns personvern i den nye personopplysningsloven.

2 Grensene for foreldrenes bestemmelsesrett

Innholdet i foreldreansvaret følger av barnelova § 30 og består av to hoveddeler. Den første delen innebærer at de med foreldreansvaret har en omsorgsplikt, jf. barnelova § 30 (1) første setning. Den andre delen innebærer at de med foreldreansvaret har en rett og en plikt til å ta beslutninger på barnets vegne, jf. barnelova § 30 (1) andre setning. Det er den siste delen som er relevant i dette tilfellet, og som innebærer at innehavere av foreldreansvaret i utgangspunktet har bestemmelsesrett overfor barnet.

Som følge av det ovennevnte, og som nevnt innledningsvis,²⁷ er det i utgangspunktet foreldrene som bestemmer over bruken av egne barn i kommersielt øyemed i sosiale medier, jf. barnelova § 30 (1). I det følgende skal det redegjøres for de begrensningene barnets med- og selvbestemmelsesrett legger på foreldrenes bestemmelsesrett med hensyn til deres bruk av egne barn i kommersielt øyemed i sosiale medier. Det skal deretter redegjøres for hvilke begrensninger barnelova § 30 (1) siste pkt. om at foreldreansvaret skal utøves ut fra «... barnet sine interesser og behov», legger på foreldrenes bestemmelsesrett i denne sammenheng.

2.1 Barnets med- og selvbestemmelsesrett

Barns rett til å bli hørt følger av Barnekonvensjonen artikkel 12 og Grunnloven § 104 (1). Rettigheten er nærmere presisert gjennom en med- og selvbestemmelsesrett i barnelova §§ 31-33. Ifølge forarbeidene til endringene av barnelova²⁸ samsvarer disse bestemmelsene med artikkel 12 i Barnekonvensjonen. På bakgrunn av dette og at barns rett til å bli hørt er detaljregulert i barnelova §§ 31-33, vil fremstillingen begrenses til barnelova §§ 31-33.

²⁷ Se pkt. 1.2 første avsnitt.

²⁸ Ot.prp. nr. 29 (2002-2003) Om lov om endringer i barneloven mv. (Nye saksbehandlingsregler i barnefordelingssaker for domstolene mv.) s. 60.

Foreldrenes bestemmelsesrett skal utøves «... innanfor dei grensene som §§ 31 til 33 set», jf. barnelova § 30 (1). I forhold til barnet er altså foreldrenes bestemmelsesrett begrenset av barnets rett til medbestemmelse og selvbestemmelse.²⁹

Barns rett til medbestemmelse følger av barnelova § 31. Etter første ledd har foreldrene en plikt til å «... høyra kva barnet har å seie før dei tek avgjerd om personlege forhold for barnet». I forarbeidene til lovendringen av barnelova følger det at barnets rett til medbestemmelse får betydning for alle de forskjellige spørsmålene som oppstår under utøvelsen av foreldreansvaret, «... fra de helt dagligdagse til mer inngripende avgjørelser».³⁰ Dette innebærer at barnets medbestemmelsesrett får betydning når foreldre bruker sine barn i kommersielt øyemed i sosiale medier.

Medbestemmelsesretten gjelder når «... barnet er i stand til å danne seg egne synspunkt ...», jf. barnelova § 31 (1) 1. pkt., og den er absolutt fra fylte syv år, jf. barnelova § 31 (2). Videre følger det av bestemmelsen at foreldrene skal legge vekt på det barnet mener «... alt etter kor gammalt og modent barnet er». Dette innebærer at vektleggingen av barnets mening skal øke i takt med barnets alder og modenhet. Etter fylte 12 år skal det legges «stor vekt» på hva barnet mener, jf. barnelova § 31 (2) siste setning.

Hvorvidt barn som er yngre enn syv år er i stand til å danne seg egne synspunkt om saken, må avgjøres konkret, men det har betydning hva slags spørsmål det dreier seg om.³¹ Spørsmål som gjelder publisering av barnets personopplysninger på sosiale medier i kommersielt øyemed, kan være vanskelig å forstå. På den annen side har de fleste barn i dag et forhold til Internett og mobiltelefoni før dem når skolealder. Dette tilsier at de kan danne seg et synspunkt om de ønsker eller ikke ønsker å få sine personopplysninger delt på sosiale medier. Det er her verdt å merke seg at barnet bare trenger å ha evnen til å mene noe som har betydning i den sammenheng for at foreldrenes plikt til å høre hva barnet har å si inntreffer.³² Terskelen for at foreldrenes plikt til å høre barnets mening må med andre ord kunne sies å

²⁹ NOU 1977: 35 Lov om barn og foreldre (barneloven) s. 123.

³⁰ Ot.prp. nr. 29 (2002-2003) s. 60.

³¹ Se Prop.85 L (2012-2013) Endringer i barnelova (barneperspektivet i foreldretvister) side 35 hvor det heter at «plikten til å høre barnet har nær sammenheng med hva slags spørsmål det dreier seg om».

³² Høstmølingen m.fl. (2016) s. 102.

være lav når det gjelder spørsmål om å bli brukt kommersielt i sosiale medier. Det finnes imidlertid ikke rettslige holdepunkter for å operere med en fast aldersgrense når denne plikten inntreffer overfor barn under syv år.

I tilfeller hvor barnet kan uttrykke seg verbalt vil det kanskje ikke være problematisk å vurdere om barnet er i stand til å danne seg egne synspunkt. Spørsmålet er hvordan dette stiller seg i tilfeller hvor barnet ikke har evne til å uttrykke sin mening verbalt. Jeg sikter her til spedbarn og andre barn som ikke kan snakke. Spedbarn har ikke forutsetninger eller evne til å danne seg synspunkter. Med- og selvbestemmelsesretten setter dermed ingen skranker for foreldrenes bestemmelsesrett i tilfeller hvor det dreier seg om spedbarn. Skrankene for foreldrenes bestemmelsesrett i slike tilfeller vil dermed følge av hva som er i «... barnet sine interesser og behov», jf. barnelova § 30 (1) siste pkt.

Barn som ikke kan snakke kan imidlertid gi uttrykk for sine meninger gjennom kroppsspråket. Slike kommunikasjonsformer må selvfølgelig også anerkjennes.³³ Et barn som bruker sin hånd som skjerming når foreldrene tar bilder av det, gir klart uttrykk for at det ikke ønsker å bli tatt bilde av. Det kan da sies at barnet har dannet seg et synspunkt om saken, hvilke innebærer at retten til medbestemmelse gjelder og foreldrene plikter da å vektlegge barnets mening.

Når barnet er i stand til å danne seg egne synspunkt om saken har altså foreldrene en plikt til å høre barnets mening før de bruker det kommersielt i sosiale medier.³⁴ Foreldrene plikter videre å tillegge barnets mening vekt alt etter hvor gammelt og modent barnet er. Denne plikten er absolutt når barnet er fylt syv år, og når barnet er fylt 12 år skal barnets mening tillegges stor vekt når foreldrene vurderer å bruke det kommersielt i sosiale medier. Helt

³³ FNs barnekomité's General Comment No. 12 (2009), se avsnitt 21 hvor det heter at «en fullstendig gjennomføring av artikkel 12 forutsetter ... anerkjennelse av og respekt for ikke-verbale former for kommunikasjon, herunder lek, kroppsspråk, ansiktsuttrykk og tegning og maling, som små barn gjerne viser sin forståelse og sine valg eller preferanser gjennom».

³⁴ I NOU 2009: 1 heter det at barns medbestemmelsesrett tilsier at foreldrene i det minste bør la barna – når alderen tilsier det - få uttale seg om spørsmålet når foreldre legger ut bilder av barnet på nettet.³⁴ Dette sier imidlertid ikke mer enn det som allerede følger av ordlyden i barnelova § 31 (1).

konkret innebærer dette blant annet at foreldrenes bestemmelsesrett ikke rekker dit at de kan publisere bilder av barn som er i stand til å danne seg egne synspunkt uten at de er hørt, f.eks. har ikke foreldrene rett til å ta bilde av barnet og publisere bildet på sosiale medier mens barnet sover. Allstrin oppsummerer dette i sin artikkel på en god måte når hun uttaler at «... barnet skal være *en* av beslutningstakerne» når det er i stand til å danne seg egne synspunkter om saken.³⁵

Barnets selvbestemmelsesrett er regulert i barnelova § 33 hvor det heter at foreldre skal gi «... barnet stendig større sjølvråderett med alderen og fram til det fyller 18 år».

Selvbestemmelsesretten innebærer at barnet skal få bestemme selv, og den skal øke gradvis med alderen. Barnet innrømmes altså en beslutningsmyndighet i noen tilfeller. I tilfeller hvor barnet selv har bestemmelsesretten, har dermed foreldrene ikke lenger bestemmelsesrett overfor barnet.

Når denne bestemmelsesretten for barnet inntreffer i forskjellige spørsmål, er imidlertid uklart. I forarbeidene til barnelova uttales det om barnets bestemmelsesrett at «... bestemmelsen gir uttrykk for et verdifullt prinsipp, og at den kan være et visst bidrag til en holdningsskapende prosess».³⁶ Bestemmelsens vage utforming gjør at det er vanskelig å trekke noen klare grenser for foreldrenes bestemmelsesrett ut ifra bestemmelsens ordlyd. Den videre drøftelse av barnets selvbestemmelsesrett vil derfor være preget av rettspolitiske betraktninger og rettskilder av liten vekt.

2.1.1 Barnets nektelseskompetanse

Det kan reises spørsmål om hvilken betydning med- og selvbestemmelsesretten får i situasjoner hvor barnet uttrykker at det ikke ønsker å bli brukt i kommersielt øyemed i sosiale medier. Spørsmålet har en klar side mot barnets nektelseskompetanse. I juridisk teori hevdes det at barn har en videre nektelseskompetanse enn samtykkekompetanse, og at gode grunner taler for dette når det gjelder offentliggjøring av bilder.³⁷ Dette fordi det «... krever mindre

³⁵ Nina Tøgersen Allstrin, «Barns rett til beskyttelse mot at foreldrene offentliggjør personlig informasjon om dem på sosiale medier», *Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål*, 03/2015 s. 202-219 (s. 214).

³⁶ Ot.prp.nr.62 (1979-1980) Om lov om barn og foreldre (barneloven) s 20.

³⁷ Smith (2011) s. 116-117.

grad av modenhet for å vite at man ikke ønsker at et bilde skal offentliggjøres, enn å forstå de negative sidene ved å offentliggjøre personopplysninger».³⁸

I juridisk teori er det videre antatt at «... det skal gjøres en helhetsvurdering av det aktuelle spørsmålet, men skal man komme til noe annet enn det barnet mener, må motargumentene være sterke når barnet er over 12 år».³⁹ Barnets mening kan altså sies å ha en egenvekt, men den har også en relativ vekt i forhold til motargumentene.⁴⁰ I situasjoner hvor barnet gir uttrykk for at det ikke vil bli avbildet eller ellers ikke vil delta i markedsføringen, har denne meningen en egenvekt. Sett i forhold til motargumentene, herunder foreldrenes kommersielle formål, kan det ikke sies at disse er sterke nok til at foreldrene kan handle på tvers av barnets mening. Situasjonen hadde klart vært en annen hvis formålet var å utlevere opplysninger om barnets helse til et helsepersonell med det formål å bedre barnets helse.

Etter dette kan det hevdes at barnet i kraft av sin med- og selvbestemmelsesrett har kompetanse til å nekte og bli brukt kommersielt i sosiale medier av sine foreldre. Denne nektelseskompetanen må gjelde når «... barnet er i stand til å danne seg egne synspunkt ...», jf. barnelova § 31 (1) 1. pkt.

På bakgrunn av dette kan det hevdes at foreldrenes bestemmelsesrett ikke rekker dit at de kan handle på tvers av barnets mening og bruke det i sosiale medier i kommersielt øyemed når barnet gir uttrykk for at det ikke ønsker det.

Videre kan det reises spørsmål om hvilken betydning barnets med- og selvbestemmelsesrett har for foreldrenes bestemmelsesrett i situasjoner hvor barnet gir uttrykk for at det ønsker å bli brukt i kommersielt øyemed i sosiale medier. Det vil i slike tilfeller dreie seg om en avgjørelse som ikke strider mot barnets med- og selvbestemmelsesrett hvis barnet får viljen sin. Spørsmålet blir i slike tilfeller om det er i barnet sine interesser og behov.⁴¹

2.1.2 “Personvernrettslig myndighetsalder»?

³⁸ Smith (2011) s. 116-117.

³⁹ Høstmælingen m.fl. (2016) s. 118.

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ Se pkt. 2.2.

Barnets selvbestemmelsesrett bringer spørsmålet om barnets samtykkekompetanse i personvernrettslige spørsmål inn på banen. Det dreier seg om hvem som skal forvalte barns personvern etter en viss alder. En eventuell «personvernrettslig myndighetsalder» vil innebære at foreldrene ikke har bestemmelsesrett over personopplysninger om barnet etter en gitt alder.

Lovgiver har ennå ikke tatt stilling til dette på generell basis. I den nye personopplysningsloven vil barn som er fylt 13 år kunne samtykke til bruk av «informasjonssamfunnstjenester», herunder blant annet sosiale medier,^{42 43} men barns bestemmelsesrett når det gjelder deling av personopplysninger generelt er ikke berørt i forarbeidene til den nye personopplysningsloven. Det er imidlertid ikke tatt stilling til hvilken betydning denne samtykkekompetansen får for foreldrenes bestemmelsesrett.

I Datatilsynets retningslinjer⁴⁴ og veiledningshefte om bilder av barn på nett⁴⁵ er det fastsatt en hovedregel om at barn som er fylt 15 år kan samtykke til innhenting og bruk av egne personopplysninger. Aldersgrensen er basert på barns rett til selvbestemmelse,⁴⁶ og gjelder kun for bilder og trivielle opplysninger som «... kontaktopplysninger og få, lite omfattende ikke-sensitive opplysninger».⁴⁷⁴⁸ All den tid aldersgrensen følger av retningslinjer har den imidlertid liten rettskildemessig vekt.

Denne «personvernrettslige myndighetsalderen» som følger av Datatilsynets veiledningshefte mener jeg har gode grunner for seg. Det kan i denne sammenheng ses hen til lovbestemt

⁴² Prop.56 LS (2017-2018) s. 237.

⁴³ Ibid s. 96.

⁴⁴ https://www.datatilsynet.no/globalassets/global/regelverk-skjema/veiledere/samtykkje_fra_mindrearige.pdf.

⁴⁵ https://www.datatilsynet.no/globalassets/global/regelverk-skjema/veiledere/i_beste_mening_a4_bokmal_web.pdf.

⁴⁶ NOU 2009: 1 s. 132.

⁴⁷ https://www.datatilsynet.no/globalassets/global/regelverk-skjema/veiledere/samtykkje_fra_mindrearige.pdf s. 4.

⁴⁸ Personopplysningsloven § 2 nr. 8 definerer sensitive opplysninger. Dette omfatter blant annet etnisk bakgrunn, helseforhold og seksuelle forhold.

myndighetsalder på andre områder. Kirkeloven⁴⁹ § 3 nr. 6 og Lov om trdomssamfunn og ymist anna⁵⁰ § 3 fastsetter at den som er over 15 år kan melde seg inn eller ut av Den norske kirke og andre trossamfunn, og etter barnelova § 32 avgjør «... barn som er fylt 15 år (...) sjølv spørsmål om val av utdanning og om å melde seg inn i eller ut av foreninger». Etter pasient- og brukerrettighetsloven⁵¹ § 4-3 bokstav b har en 16-åring som hovedregel «rett til å samtykke til helsehjelp». Bakgrunnen for den helserettslige myndighetsalder var at departementet anså 16-åringer for å ha «... personlige forutsetninger for å forstå innholdet i og konsekvensene av et samtykke» til helsehjelp.⁵² Jeg tolker lovfestingen av de andre aldersgrensene dit hen at lovgiver også har vurdert at barnet er modent nok til å ta det enkelte valg.

Det er i denne forbindelse også verdt å merke seg uttalelsene i forarbeidene til barnelova.⁵³ Det følger av de nevnte forarbeider at Justisdepartementet sluttet seg til Kirke- og undervisningsdepartementets vurdering om at valg av utdanning var et «... viktig avsnitt for den enkelte unge ...» og at valget kunne ha «... en seinere livsavgjørende betydning».⁵⁴ Når et barn på 15 år blir ansett moden nok til å velge utdanning som kan ha en «livsavgjørende betydning», må det kunne hevdes at en 15-åring også er moden nok til selv å velge om han/hun vil dele sine personopplysninger med andre.

Sett i lys av de betraktningene som er gjort rundt «myndighetsalderen» på andre områder, kan det hevdes at barn som er fylt 15 år har den modenhet som kreves for å forstå konsekvensene av bruk av egne personopplysninger, og derfor selv bør ha råderett over sine egne personopplysninger.

I juridisk teori er det imidlertid hevdet at en eventuell samtykkekompetanse for barn over 15 år, må inneholde visse begrensninger med hensyn til hvilke personopplysninger barnet kan samtykke til å dele med andre. Hovlid hevder at barn over 15 år ofte selv vil kunne samtykke til omtale av sine private forhold, «... men det må tas med i betraktning hvor intensivt det

⁴⁹ Lov 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke (kirkeloven).

⁵⁰ Lov 13. juni 1969 nr. 25 om trdomssamfunn og ymist anna.

⁵¹ Lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasient- og brukerrettigheter (pasient- og brukerrettighetsloven).

⁵² Ot.prp.nr.12 (1998-1999) Lov om pasientrettigheter (pasientrettighetsloven) s.83.

⁵³ Ot.prp.nr.62 (1979-1980)

⁵⁴ Ot.prp.nr.62 (1979-1980) s. 21.

potensielle inngrepet i privatlivet er», og videre «dreier det seg for eksempel om intime opplysninger, må de kreves samtykke fra foreldrene også etter at barnet har fylt 15 år».⁵⁵ Grønvold uttaler at visse opplysninger er av en «så sensitiv karakter, at kun en myndig person kan gi samtykke på egne vegne».⁵⁶ Smith mener at det ved en evt. innføring av en personvernrettslig myndighetsalder må legges inn en «sikkerhetsventil ... for særlig kompliserte spørsmål».⁵⁷

Drøftelsen ovenfor viser at det kan argumenteres for at barn etter fylte 15 år bør ha selvbestemmelsesrett over personopplysninger som ikke er av særlig sensitiv karakter. En «personvernrettslig myndighetsalder» på 15 år for visse personopplysninger ville i så fall utgjort en klar begrensning i foreldrenes bestemmelsesrett når det gjelder bruk av barnets personopplysninger i kommersielt øyemed. Slik barnelova § 33 lyder er det imidlertid opp til foreldrenes skjønn å vurdere om barnet får bestemme selv i den enkelte sak. Jeg mener derfor at lovgiver må komme på banen og vurdere å lovfeste en personvernrettslig myndighetsalder som er i tråd med barnets rett til selvbestemmelse.

2.2 Barnet sine interesser og behov

Barnelova § 30 (1) siste pkt. fastsetter at «foreldreansvaret skal utøvast ut frå barnet sine interesser og behov». Ordlyden tilsier at det er hensynet til barnet som er det primære hensynet ved utøvelsen av foreldreansvaret. I forarbeidene til barnelova heter det at foreldrene må «... tenke på hva som objektivt sett vil gagne barnet og være til fordel for det på lengre sikt», og at foreldrenes plikt og rett til å ta avgjørelser på vegne av barnet ikke er gitt for deres egen skyld.⁵⁸ Spørsmålet er dermed om det er i barnets interesse og behov at foreldrene bruker deres personopplysninger i kommersielt øyemed i sosiale medier.

⁵⁵ Ellen Lexerød Hovlid, *Vern av privatlivets fred*, Oslo 2015 s. 175.

⁵⁶ Grønvold m.fl. (2014) s. 73.

⁵⁷ Smith (2011) s. 116.

⁵⁸ NOU 1977: 35 s. 123.

Barnelova § 30 (1) siste pkt. gir uttrykk for barnets beste-prinsippet⁵⁹ og anses for å være i overensstemmelse med barnets beste-prinsippet. Prinsippet om barnets beste følger av flere bestemmelser, bl.a. Barnekonvensjonen artikkel 3 nr. 1, og Grunnloven § 104 (2), og innebærer at barnets beste skal være styrende i alle handlinger som berører barn. I Grunnloven § 104 (2) kommer prinsippet direkte til uttrykk, jf. «ved handlinger og avgjørelser som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn». I Barnekonvensjonen heter det i artikkel 3 nr. 1 at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn «ved alle handlinger som berører barn ...». Det følger av ordlyden i Grunnloven og Barnekonvensjonen at prinsippet har generell anvendelse. Dette innebærer at hensynet til barnets beste skal være styrende også ved kommersiell bruk av barn i sosiale medier.⁶⁰

Grunnloven § 104 og Barnekonvensjonen artikkel 3 forplikter imidlertid ikke foreldrene, men Norge som stat. Barnets beste-prinsippet vil imidlertid være et viktig tolkningsprinsipp når det gjelder innholdet i barnelova § 30 (1) siste pkt. og vil derfor relevant i den videre drøftelsen.⁶¹

Prinsippet om barnets beste er dynamisk hvilke innebærer at det ikke er upåvirket av tid.⁶² Det som regnes som barnets beste i dag er ikke nødvendigvis barnets beste om 20 år. I 2013 utga FNs barnekomité en generell kommentar om artikkel 3 nr. 1. Barnekomiteen uttaler blant annet at hensynet til barnets beste er «... komplekst, og (at) innholdet må avgjøres fra

⁵⁹ Høstmølingen mfl. (2016) s. 141-142, hvor det heter at «barneloven § 30 er viktig, der den rammer inn foreldreansvaret på en måte som er til barnets beste».

⁶⁰ Se også Høstmølingen mfl. (2016) s. 51 hvor bruk av sosiale media er nevnt som et eksempel på hvor prinsippet skal anvendes.

⁶¹ Det at prinsippet om barnets beste er en tolkningsfaktor for innholdet i barnelova § 30 følger for det første av at Grunnloven og Barnekonvensjonen er av høyere rang. Innholdet i barnelova § 30 skal dermed tolkes slik at bestemmelsen harmonerer med Grunnloven § 104 og Barnekonvensjonen artikkel 16. Videre følger det av Dokument 16 (2011-2012) Rapport fra Menneskerettsutvalget om menneskerettigheter i Grunnloven, s. 189 at Grunnloven § 104 har rettslig betydning som «... tolkningsmoment ved fortolkningen av annen lovgivning».

⁶² NOU 2008: 9 Med barnet i fokus – en gjennomgang av barnelovens regler om foreldreansvar, bosted og samvær s. 35.

sak til sak».⁶³ Dette innebærer at det som er det beste for ett barn, ikke nødvendigvis er det beste for et annet barn.

Prinsippet om barnets beste er altså et komplekst, dynamisk og skjønnsmessig prinsipp som skal vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle. Utover den omstendighet at foreldrene må ta hensyn til barnets beste, kan det kanskje slik sett være vanskelig å gi noen konkrete retningslinjer hva angår prinsippets rettslige betydning ved bruk av barn i kommersielt øyemed i sosiale medier.

Det er imidlertid verdt å merke seg at barnets beste nettopp betyr barnets beste, hvilket innebærer at det ikke er tilstrekkelig at noe ikke er til skade for barnet.⁶⁴ I

Personvernkomisjonens rapport heter det at «... de som forvalter barn og unges interesser, for eksempel ved å samtykke på deres vegne, skal handle til barnas beste, ikke for å eksponere seg selv eller fremme egne interesser».⁶⁵

I tilfeller hvor foreldrene vurderer å bruke sine barn kommersielt i sosiale medier, er det dermed ikke tilstrekkelig for å ivareta prinsippet om barnets beste at det ikke kan skade barnet. Grunnlaget for denne avgjørelsen må være at kommersiell bruk av ditt barn i sosiale medier er i «... barnet sine interesser og behov», jf. barnelova § 30 (1) siste pkt. Når hensikten med eksponeringen er å tjene penger eller få sponsede produkter, handler man ikke ut fra hva som er i barnets interesse og behov, men ut fra egne interesser og behov. En slik eksponering er ikke nødvendigvis til direkte skade for barnet, men det er nok sjeldent at det er i barnets interesse og det kan vanskelig sies at en eksponering av barnet med en slik hensikt er i barnets behov.⁶⁶

Selv om hensynet til barnet skal være det primære hensynet, er det naturligvis ikke slik at det skal være det eneste hensynet ved utøvelsen av foreldreansvaret.⁶⁷ Foreldrene selv har rett til

⁶³ FNs barnekomité General Comment No. 14 (2013) avsnitt 32.

⁶⁴ Grønvold mfl. (2014) s. 53.

⁶⁵ NOU 2009: 1 s. 128.

⁶⁶ Se også Grønvold mfl. (2014) hvor det på side 54 heter at «eksponering av barn med den hensikt å oppfylle egne behov, er ikke til barnets beste selv om det ikke behøver å være til direkte skade for barna».

⁶⁷ NOU 1977: 35 s. 46.

å bli tatt hensyn til og har krav på å få leve et liv som på en rimelig måte tilfredsstillende dem selv.⁶⁸ Dette er en del av retten til familieliv som også er beskyttet av menneskerettighetene, jf. EMK artikkel 8 og Barnekonvensjonen artikkel 7, 8 og 16. Retten til familieliv kan imidlertid ikke innebære en rett for foreldrene til å treffe valg som er i strid med barnets beste når det er barnet beslutningen angår sterkest.⁶⁹⁷⁰

Barnelova § 30 (1) siste pkt. forplikter altså foreldrene til å vurdere om bruk av egne barn i kommersielt øyemed i sosiale medier er i barnets interesse og behov, og utgjør slik sett en skjønnsmessig skranke i foreldrenes bestemmelsesrett når det gjelder bruk av egne barn i sosiale medier i kommersielt øyemed

2.2.1 De lege ferenda

Drøftelsen viser at kommersiell bruk av egne barn i sosiale medier i kommersielt øyemed ytterst sjeldent vil være i barnets interesser og behov. Etter min vurdering burde derfor foreldrenes bestemmelsesrett med hensyn til bruk av egne barns personopplysninger vært nærmere regulert i lovgivningen. Noen foreldre lever av sosiale media og publiserer *daglig* bilder av barna sine i forbindelse med reklamer.⁷¹ Noen foreldre publiserer til og med sensitive opplysninger om barnet i sammenheng med reklamen. Det finnes eksempler på at barn blir avbildet i forbindelse med reklame for vortemiddel.⁷² Det er uvisst hvilke konsekvenser slik bruk av barnets personopplysninger i kommersielt øyemed i sosiale medier får.

I ytterst konsekvens kan eksponeringen få direkte negative virkninger for barnet.

Avgjørelsen foreldrene tok knyttet til å dele opplysninger om barnet i sammenheng med reklamen vil da ikke bare anses for å ikke være til barnets beste, men en medvirkende årsak

⁶⁸ NOU: 1977 s. 46.

⁶⁹ Allstrin (2015) s. 213.

⁷⁰ NOU 1977: 35 s. 46 hvor det fremgår at avveiningen av barnets interesser mot den øvrige families interesser dels må bero på hvem beslutningen angår sterkest.

⁷¹ Ett eksempel på dette: https://www.fvn.no/nyheter/lokalt/i/3j6eBA/Denne-familien-lever-av-sosiale-medier--Mange-tror-at-vi-kun-sitter-pa-mobilen-og-tar-bilder-av-hverandre?spid_rel=2.

⁷² <http://www.annebrith.no/2017/05/14/slik-blir-han-vortefri/>.

til at noe direkte er til skade for barnet. Redd Barna har advart mot å legge ut bilder av barn på nettet da det kan gjøre barna mer sårbare for uønskede nettovergrep og henvendelser. Kripos har påpekt at bildene kan manipuleres og brukes til pornografisk materiale.⁷³ Det kan for eksempel også tenkes at opplysninger om barnets sykdomshistorie på foreldrenes blogg medfører at forsikringsselskaper krever høyere forsikringspremie,⁷⁴ eller at fremtidige arbeidsgivere finner informasjon om barnet på nettet som får konsekvenser for arbeidsgiverens valg og handlinger.⁷⁵ Det kan også tenkes at barnet blir utsatt for mobbing f.eks. fra klassekamerater på bakgrunn av informasjon de fant om barnet på Internett.⁷⁶ Disse mulige konsekvensene taler for å lovfeste visse konkrete skranke for foreldrenes bestemmelsesrett med hensyn til bruk av barnets personopplysninger.⁷⁷

Det er likevel på det rene at barnet fratras retten til å skape sin egen nettidetitet og retten til å velge hva andre skal se.⁷⁸ Personopplysningene kan bli liggende på Internett i overskuelig framtid og kan påvirke de sosiale relasjonene barnet søker å opprette ikke bare når de blir myndige,⁷⁹ men også *før* de blir myndige. Det må kunne antas at barnet har en interesse i å forme sin egen nettidetitet. Dette tilsier ikke bare at eksponeringen normalt sett ikke er i barnets interesse, men etter min mening taler også dette⁸⁰ for at barn burde få full bestemmelsesrett over visse personopplysninger, bl.a. bilder, på et tidligere tidspunkt enn alminnelig myndighetsalderen. En lovfesting av barnets bestemmelsesrett med hensyn til personopplysninger vil kunne bevisstgjøre foreldre om barnets rettigheter, og dermed bidra til at deres interesse i å skape sin egen nettidetitet og velge selv hvordan det skal fremstå for andre, blir ivaretatt. En slik konkretisering av barnets rettigheter vil innebære en klar skranke i foreldrenes bestemmelsesrett, og dermed være mer effektiv enn en generell henvisning til

⁷³ NOU 2009: 1 s. 137.

⁷⁴ Allstrin (2015) s. 213.

⁷⁵ <https://journalisten.no/node/40101>. Et eksempel på at personlige opplysninger om et barn på nett har fått konsekvenser for arbeidsmulighetene.

⁷⁶ <https://www.nrk.no/kultur/advarer-mammabloggere-1.11460544>.

⁷⁷ Se pkt. 4.1 for forslag til lovendringer.

⁷⁸ Grønvold mfl. (2014) s. 56-57.

⁷⁹ NOU 2009:1 s. 128.

⁸⁰ Under pkt. 2.1.2 er det også argumentert for at barn burde få bestemmelsesrett over personopplysninger på et tidligere tidspunkt enn alminnelig myndighetsalder.

at foreldreansvaret skal «... utøvast ut frå barnet sine interesser og behov» og selvbestemmelsesretten i barnelova § 33.⁸¹

⁸¹ Se pkt. 4.2 for forslag til lovendringer.

3 Barns rett til personvern

I det følgende skal det redegjøres for relevant lovgivning som skal beskytte personvernet, herunder Grunnloven § 102, EMK artikkel 8, Grunnloven § 104 (3), Barnekonvensjonen artikkel 16 og personopplysningsloven. Spørsmålet er om bestemmelsene og personopplysningsloven omfatter vern mot foreldres bruk av barnets personopplysninger i sosiale medier. Det at formålet med publiseringen er kommersiell vil bare trekkes frem der det kan ha noen betydning for vernet. Bestemmelsene i Grunnloven, EMK og Barnekonvensjonen forplikter Norge som stat, ikke foreldrene. Hva angår norske interne rettsregler som også forplikter borgerne er det personopplysningsloven som er relevant i dette tilfellet. Etter en gjennomgang av den nevnte lovgivning skal forholdet til ytringsfriheten drøftes, og til slutt vil det bli stilt spørsmål ved om statens positive forpliktelse til å sikre barnets personvern er oppfylt for Norges vedkommende

3.1 Er barn vernet mot foreldres bruk av barnets personopplysninger i sosiale medier?

3.1.1 Grunnloven § 102

I 2014 fikk Grunnloven en generell bestemmelse om vern av privatlivet. Det følger av Grunnloven § 102 at «enhver har rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, sitt hjem og sin kommunikasjon.» Det følger videre av annet ledd at «statens myndigheter skal sikre et vern om den personlige integritet.»

Det følger ikke direkte av ordlyden i Grunnloven § 102 at det er adgang til å gjøre inngrep i retten til privatliv. Høyesterett har imidlertid lagt til grunn at rettighetene i Grunnloven § 102 kan begrenses.⁸² I Rt. 2015 s. 93 uttalte høyesterett at:

«I tråd med de folkerettslige bestemmelsene som var mønster for denne delen av § 102, vil det være tillatt å gripe inn i rettighetene etter første ledd første punktum

⁸² Rt. 2015 s. 93 avsnitt 60.

dersom tiltaket har tilstrekkelig *hjemmel*, forfølger et *legitimt formål* og er *forholdsmessig ...*».⁸³

Bestemmelsen bygger blant annet på EMK artikkel 8. Det følger av ordlyden og av forarbeidene at bestemmelsens første ledd gir individuelle rettigheter, mens andre ledd pålegger myndighetene å sikre den enkeltes personlige integritet.⁸⁴ Så vidt meg bekjent finnes det ikke rettspraksis fra Høyesterett om bestemmelsen når det gjelder offentliggjøring av personopplysninger. På bakgrunn av dette og at det foreligger omfattende praksis fra EMD om nettopp dette, vil det nærmere innholdet i rettigheten bero på en tolkning av EMK artikkel 8 og praksis fra EMD.⁸⁵

3.1.2 EMK artikkel 8

EMK artikkel 8 (1) gir «everyone ... right to respect for his private and family life, his home and his correspondence» Det er retten til «private life» som er sentral i denne fremstillingen. Retten til «private life» tilligger «everyone», hvilke naturligvis innebærer at rettigheten gjelder for voksne og barn.

For det nærmere innholdet av begrepet «private life» er det nødvendig å se hen til EMDs praksis. En relevant dom i denne sammenheng er von Hannover mot Tyskland (2004). Klageren, prinsesse Caroline av Monaco, hevdet at tyske ukeblader hadde krenket hennes privatliv da de publiserte en rekke bilder av henne i hverdagslige hendelser uten at hun visste om det. EMD kom til at dette var en krenkelse av retten til privatliv etter EMK artikkel 8. I dommen uttalte EMD om begrepet «private life» at «... the concept of private life extends to aspects relating to personal identity, such as a person's name or a person's picture», og videre «... a person's physical and psychological integrity».⁸⁶

⁸³ Rt. 2015 s. 93 avsnitt 60.

⁸⁴ Dokument 16 (2011-2012) s. 177.

⁸⁵ Se Rt. 2015 s. 93, avsnitt 57 hvor Høyesterett uttaler at Grunnloven § 102 «... skal tolkes i lys av de folkerettslige forbildene ...». I avsnitt 58 blir det vist til praksis fra EMD.

⁸⁶ EMDs dom 24. juni 2004 *von Hannover mot Tyskland nr. 1* avsnitt 50.

I *Sciacca mot Italia* anførte klageren at skattemyndighetens frigivelse av hennes fotografier til pressen i forbindelse med en straffesak utgjorde en krenkelse av hennes rett til privatliv. EMD kom til at det forelå krenkelse, og uttalte om begrepet «private life»:

«... the concept of private life includes elements relating to a person's right to their image and that the publication of a photograph falls within the scope of private life».⁸⁷

Så vidt meg bekjent har ikke EMD avgjort saker som gjelder privatpersoner som krenker andres privatliv ved å offentliggjøre personopplysninger om dem på sosiale medier og Internett. EMDs praksis trekker imidlertid i retning av at offentliggjøring av personopplysninger på Internett tilsier et intensivert privatlivsvern. En relevant dom i denne sammenheng er *Annen mot Tyskland*.⁸⁸ I denne dommen uttalte EMD at «... the risk of harm posed by content and communications on the Internet to the exercise and enjoyment of human rights and freedoms, particularly the right to respect for private life, is certainly higher than that posed by the press».⁸⁹

Når foreldre publiserer personopplysninger om barnet på sosiale medier er disse opplysningene i utgangspunktet spredt til hele verden på Internett, så fremt publiseringen ikke skjer i en lukket gruppe eller at bloggen er passordbeskyttet. Det må da kunne antas at privatlivsvernet etter EMK artikkel 8 i alle fall omfatter offentliggjøring av personopplysninger på sosiale medier når de gjøres tilgjengelig for en ubegrenset personkrets.

Dette innebærer at publisering av barns personopplysninger, herunder bilder, video og navn og andre forhold som sier noe om hvem barnet er, på sosiale medier til en ubegrenset personkrets, er omfattet og vernet av retten til privatliv etter EMK artikkel 8 (1) og Grunnloven § 102.

EMK regulerer ikke bare forholdet mellom individet og eventuelle inngrep fra staten.⁹⁰ Den beskyttelsen som artikkel 8 skal gi, må også gjelde når det er barnets egne foreldre som

⁸⁷ EMDs dom 11 januar 2005 *Sciacca v. Italia* avsnitt 29.

⁸⁸ EMDs dom 26. november 2015 *Annen mot Tyskland*.

⁸⁹ *Ibid* avsnitt 66.

⁹⁰ NOU 2009: 1 s. 130 og Jørgen Aall, *Rettsstat og menneskerettigheter*, 4. utgave, Bergen 2015 s. 58.

bruker barnets personopplysninger i sosiale medier. Dette ble også lagt til grunn av personvernkommisjonen i NOU 2009: 1 hvor det på side 130 heter at EMK artikkel 8 «... pålegger den norske stat å gi alle barn effektiv beskyttelse mot privatlivskrenkelser foretatt av privatpersoner, også i tilfeller hvor krenkelsen blir påført av barnets foreldre». ⁹¹

Etter dette må det kunne konkluderes med at EMK artikkel 8 og Grunnloven § 102 gir barn vern mot foreldres bruk av barnets personopplysninger i sosiale medier til en ubegrenset personkrets.⁹²

Retten til privatliv er imidlertid ikke absolutt i den forstand at man har en «... udelt rett til å ha sitt privatliv i fred». ⁹³ Det følger av EMK artikkel 8 (2) at inngrep i retten til privatliv kan skje dersom inngrepet er «... in accordance with the law ...» og er «... necessary in a democratic society ...» for å beskytte nærmere angitte formål, herunder bl.a. «... the rights and freedoms of others ...». ⁹⁴

3.1.3 Grunnloven § 104 tredje ledd

I 2014 ble barns rettigheter for første gang fastslått i Grunnloven gjennom en egen bestemmelse i Grunnloven § 104. Formålet med en egen grunnlovsbestemmelse om barns rettigheter var å få frem barns særlige behov for beskyttelse. ⁹⁵ I denne sammenheng er det bestemmelsens tredje ledd som er relevant.

Det følger av Grunnloven § 104 (3) at «barn har rett til vern om sin personlige integritet.» Sammenlignet med Grunnloven § 102 som kun pålegger staten en plikt til å sikre et vern av den personlige integritet, innebærer formuleringen i Grunnloven § 104 (3) at barnet også er gitt «... en individuell rettighet». ⁹⁶ Det følger av forarbeidene at dette i sin ytterste

⁹¹ NOU 2009: 1 s. 130.

⁹² Se Allstrin (2015) s. 207 som også konkluderer med at EMK artikkel 8 og Grunnloven § 102 gir vern mot at «... informasjon offentliggjøres for en ubegrenset og ubestemt personkrets ...».

⁹³ Dokument 16 (2011-2012) s. 178.

⁹⁴ Nærmere om dette i pkt. 3.2.

⁹⁵ Dokument 16 (2011-2012) s. 189 og 190.

⁹⁶ Ibid s. 193.

konsekvens innebærer at barnet «... kan gå til søksmål mot statens myndigheter med krav om bedre beskyttelse enn det har fått tilbud om i dag».⁹⁷ Videre heter det at:

«Så lenge myndighetene har et regelverk, slik som i dag, og så lenge dette regelverket håndheves, vil slike søksmål normalt ikke kunne føre frem. Det er imidlertid i de tilfeller hvor myndighetene er klar over barnets forhold og overhodet ikke iverksetter tiltak for å beskytte barnet, at barnet eller noen på vegne av barnet kan kreve bedre beskyttelse».⁹⁸

Grunnloven § 104 (3) er generelt utformet, og omfatter klart nok «... rett til beskyttelse mot alvorlige integritetskrenkelser som vold, mishandling og seksuell utnyttelse», men også «... mindre alvorlige inngrep ... for eksempel utidig og unødvendig innblanding i barnets privatliv».⁹⁹ Dette tilsier at Grunnloven § 104 (3) gir vern mot at foreldrene bruker egne barns personopplysninger i sosiale medier. Forarbeidene uttaler imidlertid at de mindre inngripende forholdene «... i all hovedsak ...» vil reguleres av Grunnloven § 102.¹⁰⁰

En tolkning av uttalelsene i forarbeidene taler for at bruk av barns personopplysninger i sosiale medier klart nok ikke faller innunder kjerneområdet for Grunnloven § 104 (3). Til tross for dette er det likevel et «... angrep på barns personlige integritet».¹⁰¹ Videre tilsier uttalelsene i forarbeidene at et søksmål mot statens myndigheter med krav om bedre beskyttelse av personvernet neppe vil føre frem etter Grunnloven § 104. Selv om dette er tilfellet, innebærer bestemmelsen uansett en plikt for staten til å sikre barns personlige integritet og det må da antas at den gir en viss beskyttelse mot foreldres bruk av barns personopplysninger i sosiale medier.

⁹⁷ Dokument 16 (2011-2012) s. 193.

⁹⁸ Ibid.

⁹⁹ Ibid.

¹⁰⁰ Ibid.

¹⁰¹ På side 193 i Dokument 16 (2011-2012) uttales det at: «Det er likevel på det rene at det med tiden kan utvikle seg nye måter å angripe barns personlige integritet på: Internett har for eksempel ledet til økt fare for eksponering også av barn, en fare som var ukjent for bare et par tiår siden».

3.1.4 Barnekonvensjonen artikkel 16

Barnekonvensjonen artikkel 16 er den sentrale bestemmelsen om barns personvern i norsk rett. Etter denne bestemmelsen skal ingen barn utsettes for «... vilkårlig eller ulovlig innblanding i sitt privatliv ...». Ordlyden i bestemmelsen viser at heller ikke denne bestemmelsen er absolutt, da det er vilkårlig eller ulovlig innblanding i privatlivet som er forbudt.

Det eksisterer få rettskilder som kan kaste lys over innholdet i artikkel 16. FNs barnekomité har ikke utgitt general comment om artikkel 16 og har heller ikke kommet med anbefalinger til Norge om denne artikkelen. Videre har Norge ikke ratifisert Barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll som gir barn individuell klageadgang Barnekomiteen.¹⁰² Det er derfor heller ingen avgjørelser å støtte seg på med hensyn til bestemmelsens nærmere innhold.

Barnekonvensjonen artikkel 16 har store likhetstrekk til EMK artikkel 8, og i teorien er det antatt at bestemmelsene gir likt vern.¹⁰³ Smith antar i sin artikkel at også Barnekonvensjonen artikkel 16 omfatter «... alle former for krenkelse av den personlige integritet og retten til privatliv, også personopplysninger».¹⁰⁴ Høstmølingen synes også å legge dette til grunn i det han uttaler at «artikkel 16 beskytter barn fra enhver mediedekning som fratrar barnet retten til privatliv ...» og videre «her vil ofte private ordninger – som spredning på Internett eller via mobiltelefoni, være skadelige ...». Det må etter dette kunne antas at Barnekonvensjonen artikkel 16 gir vern mot spredning av personopplysninger om barn.

Høstmølingen uttaler at et grunnleggende formål med Barnekonvensjonen artikkel 16 «... er å verne barn mot overgrep fra myndighetene, for eksempel ved å ... sette grenser for innsamling av informasjon og spredning av dette (f.eks. i kommersiell hensikt).»¹⁰⁵ Smith går imidlertid ett skritt lenger og hevder at Artikkel 16 også gjelder foreldres krenkelse av egne barns personvern.¹⁰⁶ På bakgrunn av prinsippet om barnets beste og barns særlige

¹⁰² Høstmølingen mfl. (2016) s. 373.

¹⁰³ Se Smith (2011) side 113 hvor det uttales at «EMK artikkel 8 ... har direkte betydning for barns personvern, men den rekker ikke lenger enn BK artikkel 16».

¹⁰⁴ Ibid.

¹⁰⁵ Høstmølingen mfl. (2016) s. 140.

¹⁰⁶ Smith (2011) s. 113.

beskyttelsesbehov, legges det dermed til grunn at artikkel 16 skal beskytte mot at foreldre legger ut personopplysninger om barnet på sosiale medier.¹⁰⁷

3.1.5 Personopplysningsloven

Personopplysningsloven er sentral når det gjelder personopplysningsvern¹⁰⁸ da lovens hovedformål er å beskytte den enkelte mot at personvernet blir krenket «... gjennom behandling av personopplysninger», jf. personopplysningsloven § 1 (1). For at personopplysningsloven skal komme til anvendelse må behandlingen gjelde en «personopplysning», jf. personopplysningsloven § 2 nr. 1. Personopplysningsloven § 2 nr. 1 definerer personopplysning som «... opplysninger og vurderinger som kan knyttes til en enkeltperson». Ifølge forarbeidene til personopplysningsloven omfatter dette opplysninger som knytter seg til «... en person som direkte eller indirekte kan identifiseres».¹⁰⁹

Personopplysningsloven er medie- og teknologinøytral, jf. personopplysningsloven § 3 (1). Ved hjelp av helt generelle bestemmelser regulerer loven i utgangspunktet all behandling av personopplysninger uavhengig av hvilket medium eller teknologisk form personopplysningene fremkommer i. Forutsetningen er at det er tale om opplysninger i elektronisk form eller at materialet foreligger som et personregister, jf. lovens alminnelige krav i § 3.

Dette innebærer at personopplysningsloven i utgangspunktet gjelder for publisering av personopplysninger gjennom bilder, tekst, lyd eller/og video på sosiale medier. Slik sett vil publisering av kun et bilde på sosiale medier i utgangspunktet rammes av loven.

I tilfeller hvor foreldrene publiserer bilder, video og/eller tekst om egne barn på sosiale medier, er det foreldrene selv som er behandlingsansvarlige, jf. personopplysningsloven § 2 nr. 4. Den behandlingsansvarlige må etter personopplysningsloven § 8 (1) ha et rettsgrunnlag

¹⁰⁷ Smith legger også dette til grunn, se Smith (2011) s. 113. Det samme gjør Allstrin i sin artikkel, se Allstrin (2015) s. 211.

¹⁰⁸ Personopplysningsvern er vern av den enkeltes interesse i å kunne kontrollere behandling av opplysninger om seg selv, se Dag Wiese Schartum og Lee A. Bygrave, *Personvern i informasjonsfunnet*, 3. utgave, Bergen 2016, s. 19-20.

¹⁰⁹ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 101.

for å behandle personopplysningene. Ved foreldrenes publisering av barns personopplysninger på sosiale medier er det samtykkegrunnlaget som er aktuelt, jf. personopplysningloven 8 (1). Samtykkekompetansen er det som nevnt foreldrene med foreldreansvar som har.¹¹⁰ Situasjonen når det er foreldre som behandler barnets personopplysninger er altså slik at den behandlingsansvarlige og den samtykkekompetente er samme person.

Det er imidlertid ikke gitt at personopplysningsloven kommer til anvendelse i tilfeller hvor foreldrene publiserer personopplysninger om barnet på sosiale medier. Etter personopplysningsloven § 3 (2) gjelder ikke loven for behandling av personopplysninger «... som den enkelte foretar for rent personlige eller andre private formål». I forarbeidene til personopplysningsloven heter det at «... private hjemmesider på Internett med informasjon av privat og personlig karakter vil omfattes av dette unntaket».¹¹¹ Bakgrunnen for unntaket var at det ville «... fremstå som et uønsket inngrep i den enkeltes privatliv om man skulle gi behandlingsregler som åpner for kontroll med slik behandling av personopplysninger som vedkommende foretar som privatperson» og at «... personvernkonsekvensene av denne formen for behandling gjennomgående vil være beskjedne, slik at lovregulering er unødvendig ...».¹¹²

Det at formålet skal være avgjørende for om unntaket kommer til anvendelse strider imidlertid mot Lindqvist-dommen avsagt av EU-domstolen.¹¹³ Saken gjaldt en konfirmantleder som opprettet en hjemmeside på Internett i forbindelse med forberedelse av konfirmanter. Hjemmesiden inneholdt bl.a. opplysninger om hennes kolleger uten at de hadde gitt samtykke til publiseringen. Spørsmålet var om denne behandlingen falt innunder anvendelsesområdet til EUs personverndirektiv. EU-domstolen la til grunn at unntaket i EUs personverndirektiv artikkel 3 (2) som gjelder behandling som er «... ledd i rent personlige eller familiemessige aktiviteter», ikke får anvendelse når behandlingen av

¹¹⁰ Se kapittel 2 om foreldrenes bestemmelsesrett.

¹¹¹ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 105.

¹¹² Ibid.

¹¹³ Sak C-101/01, Sml. 2003 s. I-12992 (Lindqvist-dommen).

personopplysningene består i at de offentliggjøres på Internett og dermed blir tilgjengelig for «... ett ubestemt antal personer». ¹¹⁴

Ordlyden i personopplysningsloven § 3 (2) kan tolkes slik at forutsetningen for at et formål kan regnes som «privat» eller «personlig», er at behandlingen skjer innenfor en lukket sfære.

Denne tolkningen er imidlertid problematisk med tanke på forarbeidene som eksplisitt unntar behandling av personopplysninger som vedkommende behandler som privatperson. Det er imidlertid mye som taler for å se bort fra forarbeidene på dette punkt, og at man heller skal legge tolkningen som følger av Lindqvist-dommen til grunn. For det første legger forarbeidene til personopplysningsloven til grunn at «... personvernkonsekvensene av denne formen for behandling gjennomgående vil være beskjedne, slik at lovregulering er unødvendig og ville virke unødige ressurskrevende ...». ¹¹⁵ I dagens samfunn hvor flertallet av Norges befolkning er brukere av sosiale medier kan det ikke sies at personvernkonsekvensene ved elektronisk behandling av personopplysninger på Internett er beskjedne. Slik sett svikter bakgrunnen for uttalelsen i forarbeidene. Videre følger Datatilsynet også Lindqvist-dommens tolkning i sin praksis, ¹¹⁶ og forarbeidene til lovendringen av personopplysningsloven synes også å legge synspunktene i Lindqvist-dommen til grunn. ¹¹⁷

¹¹⁴ Lindqvist-dommen avsnitt 47.

¹¹⁵ Ot.prp.nr. 92 (1998-1999) s. 105.

¹¹⁶ Se Datatilsynets sak 14/00067. Saken gjaldt en film som viste et sykt barn på tre år. Barnet var filmet under opphold på et sykehus, mens han gråter, har spasmer og virker redd., og inneholdt klart sensitive personopplysninger. Filmen ble publisert av barnets foreldre på YouTube. Datatilsynet foretok en avveining mellom barnets personvern og foreldrenes ytringsfrihet, og kom til at personopplysningslovens bestemmelser ikke kom til anvendelse. Det ble lagt avgjørende vekt på at formålet med publiseringen var å rette kritikk mot helsevesenet og barnevernet. I saken uttales det at «... med fremveksten av Internett, og det skadepotensialet publisering av personopplysninger der har, er det etablert en praksis om at loven kommer til anvendelse også når privatpersoner publiserer personopplysninger om andre på Internett». Det vises til Lindqvist-dommen.

¹¹⁷ Prop.47 L (2011-2012) Endringer i personopplysningsloven hvor det på side 18 heter: «Avslutningsvis nevnes at forslaget ikke er ment å regulere de behandlinger av barns personopplysninger som skjer innenfor det man kan kalle den private sfære. Dette fremgår

På bakgrunn av dette og den omstendighet at personopplysningsloven bygger på EUs personverndirektiv og må tolkes i lys av EU-domstolens avgjørelser,¹¹⁸ velger jeg å se bort fra uttalelsen i forarbeidene på dette punkt. Personopplysningsloven gjelder dermed for tilfeller hvor foreldrene publiserer personopplysninger om barnet i forbindelse med reklamer på sosiale medier, forutsatt at personopplysningene blir tilgjengelig for «... ett ubestemt antal personer».¹¹⁹

Hva som ligger i begrepet «ubestemt antal personer» har ikke EU-domstolen tatt stilling til. Så vidt meg bekjent finnes det heller ingen rettspraksis fra norske domstoler som har utpenslet det nærmere innholdet av dette begrepet. En tolkning av begrepet tilsier at hvis personopplysningen spres til en bestemt personkrets, vil unntaket i personopplysningsloven § 3 (2) komme til anvendelse. Dette vil imidlertid sjeldent være tilfellet når personopplysningene publiseres i sammenheng med reklame. Det er som regel heller ikke begrensninger for hvem som kan lese en blogg, og en instragrambruker er som regel «åpen» for alle så fremt man ikke endrer personverninnstillingene slik at brukeren må godkjenne «følgere».

Uten holdepunkter fra Høyesterettspraksis eller EU-domstolen, er det vanskelig å gi et klart svar på hva som anses som et ubestemt antall personer. Hvorvidt et ubestemt antall personer er 200 eller 1000 personer, er derfor vanskelig å gi et klart svar på. I tilfeller hvor bloggen ikke er beskyttet med passord og brukeren på sosiale medier er «åpen», tilsier imidlertid

også av personopplysningsloven § 3 annet ledd ... Behandling av personopplysninger innenfor en mer *lukket krets* [min utheving], for eksempel når kun familie og venner har tilgang til bilder, filmer etc., vil som før falle helt utenfor loven».

¹¹⁸ Etter EØS-avtalen artikkel 3 er Norge forpliktet til å følge avtalen og den underliggende EU-retten. Dette innebærer at EU-domstolens praksis må tillegges «stor vekt» ved tolkning av norsk lov som bygger på EU-retten, jf. Rt. 2002 s. 391 og EØS-avtalen artikkel 6. Rt. 2002 s. 391 gjaldt et svensk handelslag som ønsket teksten «GOD MORGON» som en del av varemerket. Spørsmålet var om merket hadde særpreg etter varemerkeloven § 13 (1) 1.pkt. Da varemerkeretten er omfattet av EØS-avtalen, måtte bestemmelsen tolkes i lys av EUs varemerkedirektiv og praksis fra EU-domstolen måtte tillegges «stor vekt» ved tolkningen, se side 395.

¹¹⁹ Lindqvist-dommen avsnitt 47.

personvern hensyn at personopplysningsloven gjelder. Dette støttes også av uttalelser i forarbeidene til endringen i personopplysningsloven:

«... i den grad en nettside eller nettsamfunn er begrenset til en mindre lukket krets eller på en annen måte passordbeskyttet, kan muligens unntaket være aktuelt. Legges opplysningene ut på en åpen nettside er man utenfor, slik at personopplysningsloven – herunder § 11 tredje ledd – vil gjelde».¹²⁰

Det kan imidlertid tenkes at personopplysningsloven kommer til anvendelse i tilfeller hvor formålet med publiseringen av personopplysningene er kommersiell, uavhengig av Lindqvistdommen. Det kan stilles spørsmål ved om publisering av personopplysninger i reklamer kan anses som «rent» privat eller personlig. Ordlyden «rent» sikter til at formålet kun har private eller personlige formål. Når publiseringen også har et kommersielt formål, har ikke publiseringen «rent private eller personlige formål». Denne tolkningen støttes også av forarbeidene til personopplysningsloven når det heter at «unntaket gjelder ikke for økonomisk aktivitet som overstiger det som er vanlig for fritidsaktiviteter».¹²¹ Som eksempel nevner forarbeidene personopplysningsbehandling hos enkeltmannsforetak.¹²² Her er det verdt å merke seg at i noen tilfeller vil foreldrenes bruk av barnets personopplysninger være personopplysningsbehandling hos enkeltmannsforetak fordi behandlingen av personopplysningene er en del av virksomheten til foreldrenes enkeltmannsforetak.

Personopplysningsloven § 11 tredje ledd

Ved lovendring i 2012 fikk personopplysningsloven § 11 et tillegg i tredje ledd.¹²³ Det følger av personopplysningsloven § 11 tredje ledd at «personopplysninger som gjelder barn, skal ikke behandles på en måte som er uforsvarlig av hensyn til barnets beste». Denne bestemmelsen skal ifølge forarbeidene til lovendringen gi barn et særskilt personvern i det den «... innebærer både et forbud og en forpliktelse til å ta ekstra hensyn ved håndtering av personopplysninger som gjelder barn».¹²⁴ Bestemmelsen innebærer også at «... de alminnelige

¹²⁰ Prop.47 L (2011-2012) s. 41.

¹²¹ Ot.prp.nr. 92 (1998-1999) s. 105.

¹²² Ibid.

¹²³ Prop.47 L (2011-2012).

¹²⁴ Ibid s. 18.

sanksjonsmulighetene i personopplysningsloven kan få anvendelse»,¹²⁵ Dette innebærer at Datatilsynet eksempelvis kan pålegge stansing med hjemmel i personopplysningsloven § 46 (4) ved krenkelse av personopplysningsloven § 11 (3).

Det følger av forarbeidene til lovendringen at «den nærmere avgrensning av uforsvarlighetskriteriet vil bero på en konkret helhetsvurdering.»¹²⁶ Det heter videre at i vurderingen vil det at de aktuelle opplysningene er

«... sensitive, ... åpenbart være et viktig moment. Andre momenter ved vurderingen kan være hvilken form for behandling det er tale om, hvor mange som får eller kan få tilgang til dem, hvorvidt barnet er blitt hørt, samt hensynet til andre barn».¹²⁷

Momentet som gjelder tilgangen på personopplysningene, må sees i sammenheng med privathetsunntaket i personopplysningsloven § 3 annet ledd.

Bakgrunnen for lovendringen var at FNs barnekomité i sine merknader til Norge den 29. januar 2010 uttrykte særlig bekymring angående foreldres publisering av personopplysninger om egne barn på nettsider. I merknadene heter det at:

«Komiteen er betenkt over informasjon den har fått om at foreldre krenker sine barns rett til privatliv, ved å legge ut personlige opplysninger om dem på nettsider ...».¹²⁸

Barnekomiteens anbefaling var å gi Datatilsynet mandat til å «... forhindre at foreldre eller andre legger ut opplysninger om barn som krenker barnas rett til privatliv, og som ikke er til barnas beste».¹²⁹

Det er imidlertid ikke kjent at bestemmelsen har hatt noen betydning i praksis. Det kan stilles spørsmål ved om terskelen for å anvende bestemmelsen er for høy i det den stiller krav om at

¹²⁵ Prop.57 L (2011-2012) s. 18.

¹²⁶ Ibid s. 41.

¹²⁷ Ibid.

¹²⁸ <https://www.regjeringen.no/contentassets/0fd2eb1efd3940409d7e036eabc63da8/q-1173binmat.pdf> s. 9.

¹²⁹ <https://www.regjeringen.no/contentassets/0fd2eb1efd3940409d7e036eabc63da8/q-1173binmat.pdf> s. 10.

behandlingen er «uforsvarlig» av hensyn til barnets beste, og at forarbeidene forbeholdt § 11 (3) til de mer «klanderverdige disposisjoner» som er «åpenbart krenkende for barnet».¹³⁰

Sett i lys av bestemmelsens høye terskel og uttalelsene i forarbeidene beskytter personopplysningsloven § 11 (3) de mer alvorlige tilfellene av personvernkrænkelser i form av offentliggjøring av barns personopplysninger på sosiale medier begått av foreldre.

Bestemmelsen rammer ikke de mindre personvernkrænkelserne begått av foreldre gjennom offentliggjøring av barns personopplysninger på sosiale medier.¹³¹ Bestemmelsen setter imidlertid et søkelys på barns personvern og gir Datatilsynet en hjemmel til å slette de mest alvorlige tilfellene av spredning av barns personopplysninger.

I den nye personopplysningsloven som forventes å trå i kraft juli 2018 skal ikke personopplysningsloven § 11 (3) videreføres.^{132 133}

3.2 Forholdet til ytringsfriheten

Grunnloven § 102, EMK artikkel 8, Barnekonvensjonen artikkel 16 og Grunnloven § 104 (3) verner altså barn mot foreldres bruk av barnets personopplysninger i sosiale medier. Dette vernet må i alle fall gjelde når opplysningene blir tilgjengelig for en ubegrenset personkrets. Fremstillingen ovenfor viser imidlertid at dette vernet ikke er absolutt etter noen av de nevnte bestemmelsene. I noen tilfeller må barns rett til privatliv vike for andre berettigede interesser.

Mange foreldre vil nok hevde at det er deres rett i kraft av ytringsfriheten å bruke barns personopplysninger i sosiale media. Spørsmålet i dette tilfellet er hvordan foreldrenes ytringsfrihet etter EMK artikkel 10 og Grunnloven § 100 skal avveies mot barns rett til privatliv.

¹³⁰ Prop.47 L (2011-2012) s. 18.

¹³¹ Se også Grønvold mfl. (2014) s. 30 hvor det uttales om personopplysningsloven § 11 (3) at «... de mer vanlige personvernkrænkelser på sosiale medier, fortsatt kan begås av foreldre og andre voksne som har foreldrefullmakt uten offentlig innblanding».

¹³² Prop.56 LS (2017-2018) s. 99.

¹³³ Nærmere om dette i kapittel 5.

Det følger av EMK artikkel 10 (1) at «everyone has the right to freedom of expression». Dette omfatter «... freedom to hold opinions and to receive and impart information and ideas without interference by public authority and regardless of frontiers», jf. EMK artikkel 10 (1). Det er meddelelsesfriheten, forankret i ordlyden «... impart information and ideas ...», som er relevant i dette tilfellet.

Ytringsfriheten er generell i den forstand at vernet omfatter retten til å fremsette ytringer uavhengig av medium og form.¹³⁴ Publisering på sosiale medier er dermed beskyttet av EMK artikkel 10. Kommersiell reklame omfattes også av ytringsfriheten.¹³⁵ Dette innebærer at kommersiell bruk av barn i sosiale medier er vernet av ytringsfriheten. Slik sett foreligger det motstrid mellom barnets rett til privatliv etter EMK artikkel 8 og foreldrenes ytringsfrihet etter EMK artikkel 10.

EMD har i sin praksis uttalt at «the decisive factor» i avveiningen mellom ytringsfriheten og privatlivsvernet er ytringenes allmenne interesse.¹³⁶ EMDs praksis viser at det er hva allmennheten har en «legitim» interesse av som vurderes.¹³⁷ Dette er først og fremst ytringer som bidrar til samfunnsdebatt, men også andre hensyn kan begrunne at ytringer bør nyte et intensivert vern.¹³⁸

I tilfeller hvor det dreier seg om kommersielle ytringer viser imidlertid EMDs praksis, herunder bl.a. Markt Intern Verlag GmbH og Klaus Beermann mot Tyskland, at slike ytringer ikke er av allmenne interesse.¹³⁹ Saken omhandlet et forlag som hadde publiserte kritiske artikler om skjønnhetsmidler i et bransjetidsskrift. Artikkene ble ansett for å være i strid med god forretningsskikk og det ble avsagt dom om midlertidig forføyning. Spørsmålet for EMD var om det forelå en krenkelse av klagernes ytringsfrihet. EMD uttaler i denne dommen at

¹³⁴ Aall (2015) s. 265.

¹³⁵ Ibid s. 266 og EMDs dom 20. november 1989 *Markt Intern Verlag GmbH og Klaus Beermann mot Tyskland* avsnitt 26..

¹³⁶ Von Hannover mot Tyskland nr. 1 avsnitt 76.

¹³⁷ Von Hannover mot Tyskland nr. 1 avsnitt 77 hvor det uttales i forbindelse med avveiningen mellom ytringsfriheten og privatlivet at «... the court considers that the public does not have a *legitimate interest* [min utheving] in knowing where the applicant is ...».

¹³⁸ Hovlid (2015) s. 202.

¹³⁹ Markt Intern Verlag GmbH og Klaus Beermann mot Tyskland avsnitt 32.

kommersielle ytringer faller utenfor «the basic nucleus protected by the freedom of expression and received a lower level of protection than other ideas or information».¹⁴⁰ Dette innebærer at kommersielle ytringer faller utenfor kjerneområdet for ytringsfriheten og har et svakere vern.

Dette støttes også av forarbeidene til Grunnloven § 100. Ytringsfrihetskommisjonen fikk i mandat å «... vurdere nærmere om og i tilfelle i hvilken grad grunnlovsvernet skal omfatte kommersielle ytringer, typisk i form av reklame ...».¹⁴¹ Kommisjonen kom til at kommersielle ytringer skulle omfattes av Grunnloven § 100, men at «... begrensninger i kommersielle ytringer lettere vil la seg forsvare, holdt opp mot ytringsfrihetens begrunnelser [demokrati, sannhetssøking og individets frie meningsdannelse], enn begrensninger i ytringer som ikke har til formål å endre folks adferd på markedsplassen».¹⁴²

Når foreldre bruker sine barn i kommersielt øyemed i sosiale medier, publiseres det også i den forbindelse personopplysninger om barnet, alt fra navn til bilder av barna, men også opplysninger om barnets hverdagsliv. EMD har uttalt at domstolen tolker begrepet allmenn interesse «rather widely».¹⁴³ Selv om dette er tilfellet, kan ikke disse opplysningene sies å ha allmenne interesse. Slike opplysninger vil verken bidra til samfunnsdebatt, og jeg kan heller ikke se at andre hensyn kan begrunne at slike personopplysninger har allmenn interesse. Situasjonen hadde vært en annen hvis formålet med publiseringen av barnets personopplysninger hadde vært å rette kritikk mot f.eks. helsevesenet eller barnevernet. Slike ytringer må anses for å ha allmenn interesse da de kan sies å bidra til samfunnsdebatt, og de

¹⁴⁰ Markt Intern Verlag GmbH og Klaus Beermann mot Tyskland avsnitt 32.

¹⁴¹ NOU 1999: 27 Ytringsfrihed bør finde Sted s. 16.

¹⁴² Ibid s. 156.

¹⁴³ EMDs dom 12. juni 2014 *Couderc og Hachette Filipacchi Associates mot Frankrike* avsnitt 58. Saken gjaldt et ukeblad som hadde publisert en artikkel som omhandlet Pris Albert av Monaco og hans påståtte hemmelige barn. Ukebladet ble domfelt i den nasjonale domstolen. Hovedproblemstillingen for EMD var om inngrepet kunne anses nødvendig i et demokratisk samfunn. Etter en avveining mellom retten til respekt for privatlivet og ytringsfriheten, kom EMD til at det forelå en krenkelse av ytringsfriheten, jf. EMK artikkel 10. Dommen ble opprettholdt i storkammerdommen, se EMDs dom 10. november 2015 *Couderc og Hachette Filipacchi Associés mot Frankrike*.

kan ha rett til vern under henvisning til Grunnloven § 100 (3) om «frimodige ytringer om statsstyret ...». Det kan i slike situasjoner være mer uklart hvilken rettighet som skal ha forrang.¹⁴⁴

Konklusjonen er at foreldrenes ytringsfrihet ikke står særlig sterkt i dette tilfellet, og at foreldrenes ytringsfrihet ikke utgjør et særlig kraftfullt rettslig argument for bruk av egne barns personopplysninger i sosiale medier. Etter gjeldende rett må barnets rett til personvern veie tyngre enn foreldrenes ytringsfrihet i tilfeller hvor formålet er kommersielt. Dette må anses for å være hovedregelen også i tilfeller hvor bruken av barns personopplysninger ikke har et kommersielt formål. Unntak kan imidlertid tenkes i tilfeller hvor ytringene er vernet etter Grunnloven § 100 (3) om «frimodige ytringer om statsstyret ...».

3.3 Har staten oppfylt sin positive forpliktelse?

Grunnloven § 92 fastslår at «statens myndigheter skal respektere og sikre menneskerettighetene slik de er nedfelt i denne grunnlov og i for Norge bindende traktater om menneskerettigheter». Det samme følger av EMK artikkel 1, jf. «de høye Kontraherende Parter skal sikre enhver innen sitt myndighetsområde de rettigheter og friheter som er fastlagt i del 1 i denne konvensjon», og av Barnekonvensjonen artikkel 2 (1), jf. «de stater som er part i denne konvensjon, skal respektere og sikre de rettigheter som er fastsatt i denne konvensjon for ethvert barn innenfor deres jurisdiksjon ...». Statens sikringsplikt knyttet til den personlige integritet har fått en egen bestemmelse i Grunnloven § 102 (2) hvor det heter at «statens myndigheter skal sikre et vern om den personlige integritet.»

Det at staten skal «sikre» rettighetene som følger av konvensjonene og Grunnloven innebærer at de har en positiv forpliktelse i den forstand at rettighetene skal sikres ved positive tiltak f.eks. ved lovgivning, rettsåndhevelse, etter omstendighetene undervisning, opplæring og

¹⁴⁴ Se Smith (2011) hvor det på side 121 hevdes at «... det vanskelig kan tenkes situasjoner hvor opionsdannende formål skal veie tyngre enn hensynet til skadevirkningene for barnet ved publiseringen, i alle fall hvis det dreier seg om sensitive personopplysninger».

Datatilsynet er av en annen oppfatning, se nærmere om Datatilsynets sak 14/00067 i fotnote 116.

bevilgninger.¹⁴⁵ Unnlater staten å treffe positive tiltak for å sikre barna rett til privatliv kan det etter omstendighetene bli å anse som en svikt i statens positive forpliktelse. Dette innebærer at det ikke er tilstrekkelig at staten selv unnlater å gjøre inngrep, det er f.eks. et krav etter artikkel 16 at staten må treffe konkrete tiltak for å sikre at rettigheten realiseres, blant annet gjennom lovgivning og gjennomføring av slik lovgivning.¹⁴⁶

Det kan stilles spørsmål ved om statens positive forpliktelser med hensyn til å beskytte barns personvern er tilfredsstilt i Norge.¹⁴⁷ Hvorvidt Norge oppfyller sine positive forpliktelser med hensyn til barns vern mot offentliggjøring av dets personopplysninger, beror blant annet på lovgivning og håndhevelse av lovgivningen.

Når det gjelder lovgivning, er det problematisk at personopplysningsloven § 11 (3) har et snevert anvendelsesområde og en såpass høy terskel at den bare rammer de mer alvorlige personvernkrænkelsene. Dette innebærer at bestemmelsen ikke omfatter de mindre personvernkrænkelsene. Sett bort i fra de mer alvorlige personvernkrænkelsene som rammes av personopplysningsloven § 11 (3), beror det på foreldrenes skjønn hvorvidt barnets personvern blir ivaretatt, jf. barnelova § 30 (1) siste pkt. hvor det heter at foreldreansvaret skal «... utøvast ut frå barnet sine interesser og behov». Når barnelova ikke nevner barnets personvern som et relevant hensyn, blir det dermed vilkårlig hvorvidt barns personvern blir ivaretatt.

Når det gjelder håndhevelse av lovgivningen, er Datatilsynet gitt mandat til å slette personopplysninger som er behandlet «... uforsvarlig av hensyn til barnets beste», jf. personopplysningsloven § 11 (3). Det er to grunner som kan tilsi at staten ikke oppfyller sin sikringsplikt på dette punkt. For det første at Datatilsynet ikke har hjemmel for å pålegge sletting av mindre personvernkrænkelser. For det andre viser Datatilsynets praksis at de er

¹⁴⁵ Aall (2015) s. 55.

¹⁴⁶ Smith (2011) s. 113.

¹⁴⁷ Dette spørsmålet ble også reist av Grønvold, jf. Grønvold mfl. (2014) s. 53, og av Lucy Smith, se Smith (2011) s. 113.

svært tilbakeholden med å overprøve foreldrenes vurdering, også i tilfeller hvor det dreier seg om klart sensitive opplysninger.¹⁴⁸

Det er videre grunn til å nevne at bakgrunnen for at personopplysningsloven § 11 (3) ble vedtatt var en anbefaling fra FNs barnekomité om å gi Datatilsynet mandat til å forhindre at foreldre eller andre legger ut opplysninger om barnet som «... krenker barnas rett til privatliv, og som ikke er til barnas beste».¹⁴⁹ Bestemmelsens ordlyd og den høye terskel som er lagt til grunn i forarbeidene, innebærer en svakere beskyttelse av barnets personvern enn det som ble anbefalt av FNs barnekomité.¹⁵⁰ På bakgrunn av dette og manglende håndheving fra Datatilsynets side, kan det sies å være tvilsomt at Norge oppfyller sine positive forpliktelser.

Drøftelsene viser at ivaretagelsen av barnets personvern etter gjeldende rett er vilkårlig, og at barn ikke er gitt en effektiv beskyttelse av personvernkrænkelser i form av spredning av personopplysninger på sosiale media begått av deres foreldre. Manglende håndheving fra Datatilsynets side og mangel på lovgivning som rammer de mindre personvernkrænkelserne, tilsier at det er tvilsomt om staten oppfyller sin positive forpliktelse knyttet til lovgivning og håndhevelse av lovgivning for å hindre at barn utsettes for personvernkrænkelser.

¹⁴⁸ Se Datatilsynets sak 14/00067. Det ble i saken uttalt at det er «... foreldrene som er nærmest til å vurdere hva som er barnets beste i det enkelte tilfellet, og at terskelen for at vi skal overprøve foreldrenes vurderinger generelt bør være høy».

¹⁴⁹ <https://www.regjeringen.no/contentassets/0fd2eb1efd3940409d7e036eabc63da8/q-1173binnmat.pdf> s. 10.

¹⁵⁰ Dette ble også påpekt av Grønvold, se Grønvold mfl. (2014) s. 19.

4 Forslag om lovendringer

En gjennomgang av ulike forarbeider kan vitne om at lovgiver har en «vente og se-holdning» når det kommer til barns personvern og selvbestemmelsesrett. Allerede i 2009 påpekte Personvernkommisjonen svakheter når det gjelder foreldrenes rett til å samtykke på vegne av barna til publisering av personopplysninger.¹⁵¹ Resultatet av denne utredningen ble personopplysningsloven § 11 tredje ledd. Ved lovendring av personopplysningsloven i 2012 utelukket ikke departementet at det på sikt kunne være behov for flere regler for mindreårige i personopplysningsloven, men på bakgrunn av signalene fra EU om nye personvernregler, anså departementet det som hensiktsmessig å avvente ytterligere forslag til lovendringer på dette området.¹⁵²

I forarbeidene til den nye personopplysningsloven ble det også av departementet pekt på at det kunne vurderes om det bør foretas endringer i vergemålsloven og barneloven om kompetanse til å samtykke til behandling av personopplysninger om barn, *dersom* de alminnelige reglene som gir rammene for foreldres samtykke til å behandles barns personopplysninger og forordningens alminnelige regler, ikke ivaretar hensynet til barna «... i stor nok grad ...».¹⁵³

Drøftelsen i pkt. 3.3 viser at det er tvilsomt om Norge oppfyller sine positive forpliktelser med hensyn til å sikre barns personvern. Det er også tidligere i oppgaven argumentert for at barn bør få full bestemmelsesrett over visse personopplysninger før den alminnelige myndighetsalderen.¹⁵⁴ På bakgrunn av dette og den «vente og se-holdningen» lovgiver synes å ha, tillater jeg meg derfor å komme med forslag for å gi barn et bedre personvern og som tydeliggjør barns rett til selvbestemmelse når det gjelder behandling av deres personopplysninger.

4.1 Forslag for å styrke barns personvern

¹⁵¹ NOU 2009: 1 s. 145.

¹⁵² Prop.47 L (2011-2012) s. 18.

¹⁵³ Prop.56 LS (2017-2018) s. 99.

¹⁵⁴ Se pkt. 2.1.2.

De tiltak som skal sikre retten til privatliv, vil kunne være et inngrep i andre rettigheter. Forholdet mellom foreldre og barn er av spesiell karakter, og hensynet til familielivet setter grenser for reguleringen av dette forholdet. Videre setter ytringsfriheten grenser for hvor langt man kan gå i å beskytte retten til privatliv. Dette innebærer at man bør være tilbakeholden med å vedta generelle og bastante regler om hvordan personopplysninger om barn bør behandles.¹⁵⁵ I dette tilfellet må imidlertid barns rett til privatliv gå foran foreldrenes ytringsfrihet og retten til familieliv.¹⁵⁶

For å bedre barns personvern burde først og fremst barns rett til personvern komme tydeligere frem i den interne lovgivningen som forplikter borgerne. Jeg støtter derfor Grønvolds forslag om å innføre en hovedregel om at foreldrene ikke kan samtykke til behandling av barnets personopplysninger.¹⁵⁷ Videre støtter jeg i utgangspunktet Grønvolds forslag til unntak fra denne hovedregelen.¹⁵⁸ Etter min vurdering hadde det vært hensiktsmessig med en tilføyelse som fremhever at foreldrenes *egne* interesser, bl.a. foreldrenes kommersielle interesser, ikke er et relevant hensyn når det kommer til behandling av barnets personopplysninger. Dette følger for så vidt generelt av barnelova § 30 siste pkt. om at foreldreansvaret skal uøves ut i fra «... barnet sine interesser og behov», men et unntak som lyder som følger ville bidratt til å gjøre foreldrene bevisst på nettopp dette:

«Unntak gjelder når behandlingen av personopplysningene er nødvendig av hensyn til barnets beste. Foreldrenes egne interesser er ikke et relevant hensyn ved behandling av barnets personopplysninger».

Dette vil nok for de fleste tilfeller innebære at foreldre ikke kan bruke barnets personopplysninger i kommersielt øyemed i sosiale media. Videre innebærer dette unntaket at

¹⁵⁵ Dette ble også påpekt av professor Dag Wiese Schartum og Lee Bygrave i deres utredning i forbindelse med etterkontrollen av personopplysningsloven, se https://www.regjeringen.no/contentassets/daad3dbe61c74f5c9240d16478b088ba/rapport_g-390.pdf s. 143.

¹⁵⁶ Se pkt.3.2 og pkt. 2.2.

¹⁵⁷ Grønvold mfl. (2014) s. 77.

¹⁵⁸ Ibid.

foreldrene kan samtykke til behandling av barnets personopplysninger i skolesammenheng, og i forbindelse med kontakt med helsevesenet, politi, barnevern og ulike fritidsarrangører.¹⁵⁹

En annen måte å styrke barnets personvern på, er gjennom håndheving av en slik bestemmelse. F.eks. er det en mulighet at Datatilsynet griper inn og pålegger stansing ved brudd på den nevnte bestemmelse. Datatilsynet har som nevnt hjemmel i dag i personopplysningsloven § 11 (3) til å slette personopplysninger som er behandlet «uforsvarlig av hensyn til barnets beste», men med hjemmel i den foreslåtte bestemmelsen vil terskelen for inngripen settes lavere og kunne føre til et mer aktivt Datatilsyn. Et mer aktivt Datatilsyn kunne på denne måten bidratt til å styrke barns personvern, og dermed også bidra til å oppfylle statens positive forpliktelser etter Grunnloven og menneskerettskonvensjonene.

4.2 Forslag for å styrke barns selvbestemmelsesrett

Et forslag for å styrke barns selvbestemmelsesrett etter barnelova § 33 er å innføre en lavere aldersgrense for samtykke til behandling av personopplysninger enn alminnelig myndighetsalder. Etter analogislutninger fra andre rettsområder kan det hevdes at barn fra 15-årsalderen er moden nok til å forstå konsekvensene av å dele personopplysninger.¹⁶⁰ En mulighet er å innføre en hovedregel om at barn som har fylt 15 år har full råderett over personopplysninger. Unntak vil imidlertid gjelde for personopplysninger som er særlig sensitive.

¹⁵⁹ Grønvold mfl. (2014) s. 77.

¹⁶⁰ Se pkt. 2.1.2.

5 Den nye personopplysningsloven

Den 25. mai 2018 trådte EUs personvernforordning i kraft.¹⁶¹ Som følge av EUs personvernforordning er det av Justis- og beredskapsdepartementet foreslått en ny personopplysningslov som skal avløse gjeldende personopplysningslov.¹⁶² Den 15. mai 2018 gav Justiskomiteen sin innstilling,¹⁶³ og den 22. mai 2018 ble dette forslaget vedtatt.¹⁶⁴ Forslaget består av to hovedelementer: EUs personvernforordning gjøres til norsk lov gjennom en inkorperasjonsbestemmelse, og en rekke bestemmelser som supplerer reglene i forordningen. Den nye personopplysningsloven vil tidligst trå i kraft i juli 2018.¹⁶⁵

Det skal i det følgende gjøres enkelte bemerkninger knyttet til barns personvern i den nye personopplysningsloven, og om statens positive forpliktelser kan oppfylles med den nye personopplysningsloven.

5.1 Barns personvern i den nye personopplysningsloven

Når det gjelder problemstillingen knyttet til foreldres bruk av barns personopplysninger følger det av forarbeidene til den nye personopplysningsloven at:

«Dersom det viser seg at de alminnelige regler som gir rammene for foreldres samtykke til å behandle barns personopplysninger, sett i sammenheng med forordningens alminnelige regler, ikke ivaretar hensynet til barna i stor nok grad, kan det etter departementets syn vurderes om det bør foretas endringer i dagens regler i vergemålsloven og barneloven om kompetanse til å samtykke til behandling av personopplysninger om barn».¹⁶⁶

¹⁶¹ EUs personvernforordning (2016/679).

¹⁶² Prop.56 LS (2017-2018).

¹⁶³ Innst.278 L (2017-2018).

¹⁶⁴ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/Voteringsoversikt/?p=71721&dnid=1>.

¹⁶⁵ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/nar-far-vi-ny-personopplysningslov/id2599511/>.

¹⁶⁶ Prop.56 LS (2017-2018) s. 99.

Denne uttalelsen viser at departementet er klar over problemstillingen knyttet til foreldres bruk av barns personopplysninger. Det er da etter min mening bemerkelsesverdig at verken forordningen eller den nye personopplysningsloven inneholder en nærmere regulering av foreldres bruk av barns personopplysninger, og at personopplysningsloven § 11 (3) ikke videreføres i den nye personopplysningsloven uten erstatning. Bakgrunnen for det sistnevnte er at EUs personvernforordning ikke åpner for å videreføre personopplysningsloven § 11 (3).

¹⁶⁷

Konsekvensene av at personopplysningsloven § 11 (3) ikke videreføres, er for det første at Datatilsynet vil mangle en klar hjemmel til å gripe inn i tilfeller der foreldrene publiserer opplysninger om barnet på Internett basert på et samtykke foreldrene selv har avgitt på barnets vegne. Etter departementets syn må det vurderes «... konkret i det enkelte tilfellet ...» om Datatilsynet etter forordningen vil kunne gripe inn i en sak der foreldre på en uforsvarlig måte behandler barns opplysninger.¹⁶⁸ Det kan imidlertid reises spørsmål ved om Datatilsynet med den nye personvernforordningen i det hele tatt har kompetanse til å gripe inn i saker som tidligere ble rammet av personopplysningsloven § 11 (3).¹⁶⁹

Videre innebærer en ikke-videreføring av personopplysningsloven § 11 (3) at barn ikke lenger har et *særskilt* vern mot personvernkrænkelser begått av deres foreldre. Til tross for at bestemmelsen hittil har vært sovende og ikke kan anses for å ramme de mindre personvernkrænkelserne, setter den søkelys på barnets personvern og gir barn et særskilt vern.

Det at personopplysningsloven § 11 (3) ikke blir å videreføre i den nye personopplysningsloven, kan videre være problematisk med hensyn til Norges positive forpliktelser etter Barnekonvensjonen, EMK og Grunnloven, særlig med hensyn til Barnekomiteens kritikk av Norge når det gjaldt foreldres behandling av barns

¹⁶⁷ Prop.56 LS (2017-2018) s. 99.

¹⁶⁸ Ibid.

¹⁶⁹ Se Prop.56 LS (2017-2018) s. 97 som viser til Barneombudets høringsvar. Se <https://www.regjeringen.no/contentassets/680f4798492a4f13bffa226a8f6fda0a/baom.pdf?uid=Barneombudet> hvor Barneombudet hevder at Datatilsynet ikke har kompetanse til å gripe inn når personopplysningsloven § 11 (3) ikke videreføres.

personopplysninger.¹⁷⁰ Det er tidligere i oppgaven nevnt at Barnekomiteens kritikk var bakgrunnen for at personopplysningsloven § 11 (3) ble vedtatt, og at det kan være noe tvilsomt om Norge oppfyller sine positive forpliktelser selv med denne bestemmelsen.¹⁷¹

Når personopplysningsloven § 11 (3) ikke videreføres, står man igjen med «... de alminnelige regler som gir rammene for foreldres samtykke til å behandle barns personopplysninger ...» og «... forordningens alminnelige regler ...».¹⁷² De alminnelige reglene forarbeidene sikter til må være barnelova §§ 30 (1), 31 og 33.¹⁷³ Disse bestemmelsene var imidlertid gjeldende også når Barnekomiteens kritikk ble rettet mot Norge.

Spørsmålet er om forordningens alminnelige regler kan bøte ved disse manglene som Barnekomiteen påpekte. Blant de reglene som kan være relevant for behandling av barns personopplysninger nevner departementet artikkel 6 nr. 1 bokstav f, artikkel 12 nr. 1 og fortalepunkt 38.¹⁷⁴

Artikkel 6 nr. 1 bokstav f i forordningen fastslår at det skal tas særlig hensyn til om den registrerte er et barn ved vurderingen av om vilkårene for dette behandlingsgrunnlaget er oppfylt. Det behandlingsgrunnlaget som er relevant når barnets egne foreldre behandler barnets personopplysninger er imidlertid artikkel 6 nr. 1 bokstav a. For dette behandlingsgrunnlaget er det ikke fastslått at det skal tas særlig hensyn til at den registrerte er et barn. Artikkelen vil dermed kun være relevant ved vurderingen av om Datatilsynet skal

¹⁷⁰ <https://www.regjeringen.no/contentassets/0fd2eb1efd3940409d7e036eabc63da8/q-1173binmat.pdf> s. 9-10.

¹⁷¹ Se pkt. 3.3.

¹⁷² Prop.56 LS (2017-2018) s. 99.

¹⁷³ Se

<https://www.regjeringen.no/contentassets/c907cd2776264a6486b8dd3ee00a4e3d/horingsnotat--ny-personopplysningslov--gjennomforing-av-personvernforordningen-i-norsk-rett.pdf> s. 115

hvor det i høringsnotatet om den nye personopplysningsloven uttales at:

«Personopplysningsregelverket suppleres på dette punkt av de alminnelige reglene i blant annet barneloven.»

¹⁷⁴ Prop.56 LS (2017-2018) s. 95-96.

gripe inn, forutsatt at de har kompetanse til dette i tilfeller hvor det er foreldrene som behandler barnets personopplysninger. Dette kan som nevnt være noe tvilsomt.

Artikkel 12 nr. 1 gjelder den behandlingsansvarliges plikt til å treffe egnede tiltak for å fremlegge informasjon og kommunikasjon om behandlingen på en kortfattet, åpen, forståelig og lett tilgjengelig måte og på et klart og enkelt språk til den registrerte. Denne plikten skal gjelde især når det gjelder informasjon som spesifikt er rettet mot et barn. Jeg kan imidlertid ikke se at denne artikkelen vil få noen praktisk betydning for når foreldre er behandlingsansvarlig for barnets personopplysninger.

Fortalepunkt 38 slår fast at barns personopplysninger på et generelt grunnlag fortjener et særlig vern, og at et slikt særlig vern bør få anvendelse på bruk av barns personopplysninger. Sett bort i fra at fortelepunktet kaster lys over artiklens innhold ved tolkning,¹⁷⁵ kan jeg ikke se at den får noe praktisk betydning for foreldres behandling av barns personopplysninger.

Etter mitt skjønn gir ikke disse alminnelige reglene i forordningen noen ytterligere regulering enn det som allerede følger av barnelova §§ 30, 31 33. Når personopplysningsloven § 11 (3) ikke videreføres, innebærer dette at barn får et enda svakere vern mot personvernkrænkelser begått av deres egne foreldre i den nye personopplysningsloven.¹⁷⁶ Slik sett vil det være problematisk at personopplysningsloven § 11 (3) ikke videreføres, ikke bare med tanke på

¹⁷⁵ Fredrik Sejersted mfl., *EØS-rett*, 3. utgave (Oslo 2014). s. 48-49 hvor det heter at «fortalene gir ikke formelt bindende regler, men de er likevel viktige, fordi de angir formålet med traktaten, og fordi EU-domstolen kan bruke dem som retningslinje for tolkningen».

¹⁷⁶ Det svekkede vernet som den nye personopplysningsloven innebærer på dette punkt, er nok bakgrunnen for at Redd Barna etterlyste særlige virkemidler for å bedre beskyttelsen mot foreldres skadelige eksponering av barn på internett. Redd barna har påpekt at de gjennom sitt arbeid har dokumentert at barn uttrykker et behov for bedre vern mot foreldre som tar valg i sosiale medier som kan være i konflikt med barnets beste. Se Prop.56 LS (2017-2018) s. 97 som viser til Redd Barnas hørings svar. Se <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-om-utkast-til-ny-personopplysningslov--gjennomforing-av-personvernforordningen-i-norsk-rett/id2564300/?uid=3eae38b7-8ba8-44e9-ae91-a014056c7a6b&factbox=horingsnotater&lastvisited=Barneombudet>.

Barnekomiteens kritikk, men også Norges positive forpliktelser etter EMK, Barnekonvensjonen og Grunnloven.

6 Litteraturliste

6.1 Lovsregister

Lov 17. mai 1814 Kongeriket Norges Grunnlov (Grunnloven)

Lov 12. mai 1961 nr. 2 om opphavsrett til åndsverk m.v. (åndsverkloven)

Lov 13. juni 1969 nr. 25 om trdomssamfunn og ymist anna

Lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barnelova)

Lov 27- november 1992 nr. 109 om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) m.v. (EØS-loven); Avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS-avtalen)

Lov 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke (kirkeloven)

Lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven)

Lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven) vedlegg 2; Den europeiske menneskerettskonvensjon med protokoller (norsk oversettelse) (EMK)

Lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven) vedlegg 8; FNs konvensjon om barnets rettigheter med protokoller (norsk oversettelse) (Barnekonvensjonen)

Lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasient- og brukerrettigheter (pasient- og brukerrettighetsloven)

Lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven)

Lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven)

Lov 9. januar 2009 nr. 2 om kontroll med markedsføring og avtalevilkår mv. (markedsføringsloven)

Lov 26. mars 2010 nr. 9 om vergemål (vergemålsloven)

6.2 Forarbeider

NOU 1977: 35	“Lov om barn og foreldre (barneloven)”
NOU 1999: 27	“Ytringsfrihed bør finde Sted”. Forslag til ny Grunnlov § 100.
NOU 2008: 9	“Med barnet i fokus – en gjennomgang av barnelovens regler om foreldreansvar, bosted og samvær”
NOU 2009: 1	“Individ og integritet. Personvern i det digitale samfunnet”
Ot.prp.nr.62 (1979-1980)	“Om lov om barn og foreldre (barneloven)”
Ot.prp.nr.12 (1998-1999)	“Lov om pasientrettigheter (pasientrettighetsloven)”
Ot.prp.nr.92 (1998-1999)	“Om lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven)”
Ot.prp.nr. 29 (2002-2003)	“Om lov om endringer i barneloven mv. (Nye saksbehandlingsregler i barnefordelingssaker for domstolene mv.)»
Prop.47 L (2011-2012)	“Endringer i personopplysningsloven”
Prop.85 L (2012-2013)	«Endringer i barnelova (barneperspektivet i foreldretvister)»
Prop.56 LS (2017-2018)	“Lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) og samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse av forordning (EU) nr. 2016/679 (generell personvernforordning) i EØS-avtalen”
Dokument 16 (2011-2012)	“Rapport til Stortingets presidentskap fra Menneskerettighetsutvalget om menneskerettigheter i Grunnloven. Rapport fra Menneskerettighetsutvalget om menneskerettigheter i Grunnloven, avgitt 19. desember 2011”

Innst.O.Nr.51 (1999-2000) “Innstilling fra justiskomiteen om lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven)”

Innst.278 L (2017-2018) “Innstilling fra justiskomiteen om Lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven)”

6.3 Rettsavgjørelser

6.3.1 Høyesterettspraksis

Rt. 2000 s. 996

Rt. 2002 s. 391

Rt. 2005 s. 833

Rt. 2015 s. 93

6.3.2 Den europeiske unions domstol (EU-domstolen)

Bodil Lindqvist mot Åklagarkammaren i Jönköping

Sak C-101/01, Sml. 2003 s. I-12992.

6.3.3 Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD)

Markt Intern Verlag GmbH og Klaus Beermann mot Tyskland

Dom av 20. november 1989 (application no. 10572/83)

Von Hannover mot Tyskland nr. 1

Dom av 24. juni 2004 (application no. 59320/00)

Sciacca mot Italia

Dom av 11. januar 2005 (application no. 50774/99)

Couderc og Hachette Filipacchi Associées mot Frankrike

Dom av 12. juni 2014 (application no. 40454/07)

Couderc og Hachette Filipacchi Associées mot Frankrike

Dom av 10. November 2015 (application no. 40454/07)

Annen mot Tyskland

Dom av 26. november 2015 (application no. 3690/10)

6.4 Litteratur

Aall, Jørgen, *Rettsstat og menneskerettigheter – En innføring i vernet om individets sivile og politiske rettigheter etter den norske forfatning og etter den europeiske menneskerettighetskonvensjon*, 4. utgave (Bergen 2015).

Sejersted, Fredrik mfl., *EØS-rett*, 3. utgave (Oslo 2014).

Grønvold, Sara Eline og Morten Hendis, *Barn og personvern* (Oslo 2014).

Schartum, Dag Wiese og Lee A. Bygrave, *Personvern i informasjonssamfunnet – En innføring i vern av personopplysninger*, 3. utgave (Bergen 2016).

Høstmælingen, Njål, Elin Saga Kjørholt og Kristin Sandberg (red.), *Barnekonvensjonen – Barns rettigheter i Norge*, 3. utgave (Oslo 2016).

Hovlid, Ellen Lexerød, *Vern av privatlivets fred* (Oslo 2015).

6.5 Artikler

Allstrin, Nina Tøgersen, «Barns rett til beskyttelse mot at foreldrene offentliggjør personlig informasjon om dem på sosiale medier», *Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål*, 03/2015 s. 202-219.

Smith, Lucy «Om barns personvern», *Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål*, 02/2011 s. 106-126.

6.6 Nettsider

Blogg: <http://www.carolinebergeriksen.no/2017/06/06/miss-mini-me/> (sist sjekket 30.05.2018)

Blogg: <http://www.annebrith.no/2017/05/14/slik-bli-han-vortefri/> (sist sjekket 30.05.2018)

Aftenposten: <https://www.aftenposten.no/kultur/i/K5O2o/Kommentar-Caroline-Berg-Eriksen-bruker-sin-egen-datter-som-annonse-Det-er-kanskje-lov-men-ikke-greit--Sarah-Sorheim> (sist sjekket 30.05.2018)

Fædrelandsvennen: https://www.fvn.no/nyheter/lokalt/i/3j6eBA/Denne-familien-lever-av-sosiale-medier--Mange-tror-at-vi-kun-sitter-pa-mobilen-og-tar-bilder-av-hverandre?spid_rel=2 (sist sjekket 30.05.2018)

Journalisten: <https://journalisten.no/node/40101> (sist sjekket 30.05.2018)

NRK: <https://www.nrk.no/kultur/advarer-mammabloggere-1.11460544> (sist sjekket 30.05.2018)

Stortinget: <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/Voteringsoversikt/?p=71721&dnid=1> (sist sjekket 30.05.2018)

Regjeringen: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/nar-far-vi-ny-personopplysningslov/id2599511/> (sist sjekket 30.05.2018)

6.7 Annet

EUs personverndirektiv (95/46/EF)

EUs personvernforordning (2016/679)

Datatilsynets veiledningshefte *I beste mening ... et veiledningshefte om bilder av barn på nett, Datatilsynet 2017. Se https://www.datatilsynet.no/globalassets/global/regelverk-skjema/veiledere/i_beste_mening_a4_bokmal_web.pdf (sist sjekket 30.05.2018).*

Datatilsynets retningslinjer *Barn og unges personopplysninger: Retningslinjer for innhenting og bruk, Datatilsynet 2004. Se https://www.datatilsynet.no/globalassets/global/regelverk-skjema/veiledere/samtykkje_fra_mindrearige.pdf (sist sjekket 30.05.2018).*

Datatilsynets sak

Sak 14/00067. Saken kan oversendes av Datatilsynet ved henvendelse.

Generelle kommentarer fra FNs barnekomité.

Oversatt av Barne- og likestillingsdepartementet. *Generell kommentar nr. 12 (2009) Barnets rett til å bli hørt.* Se <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/barnets-rettigheter/generell-kommentar-12.pdf> (sist sjekket 30.05.2018).

Generelle kommentarer fra FNs barnekomité.

Oversatt av Barne- og likestillingsdepartementet. *Generell kommentar nr.14 (2013) om barnets rett til at hans eller hennes beste skal være et grunnleggende hensyn (art. 3, para. 1).* Se https://www.regjeringen.no/contentassets/1376fac2fe2a427389f9f94b52acdefc/crc_c_gc_14_eng_nor.pdf (sist sjekket 30.05.2018).

Rapport fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, august 2010.

Behandling av Norges fjerde rapport til FN om oppfølging av barnekonvensjonen. Avsluttende merknader fra FNs komité for barnets rettigheter januar 2010. Se <https://www.regjeringen.no/contentassets/0fd2eb1efd3940409d7e036eabc63da8/q-1173binmat.pdf> (sist sjekket 30.05.2018).

Høringsnotat om ny personopplysningslov 06.07.17

Høringsnotat fra Justis- og beredskapsdepartementet. 06.07.17. *Ny personopplysningslov – gjennomføring av personvernforordningen i norsk rett.* Se <https://www.regjeringen.no/contentassets/c907cd2776264a6486b8dd3ee00a4e3d/horingsnotat--ny-personopplysningslov--gjennomforing-av-personvernforordningen-i-norsk-rett.pdf> (sist sjekket 30.05.2018).

Hørings svar fra Barneombudet 16.10.17

Høring om ny personopplysningslov – gjennomføring av personvernforordningen i norsk rett. Se <https://www.regjeringen.no/contentassets/680f4798492a4f13bffa226a8f6fda0a/baom.pdf?uid=Barneombudet> (sist sjekket 30.05.2018).

Hørings svar fra Redd Barna 16.10.17

Høring om ny personopplysningslov – gjennomføring av personvernforordningen i norsk rett. Se <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-om-utkast-til-ny-personopplysningslov--gjennomforing-av-personvernforordningen-i-norsk-rett/id2564300/?uid=3eae38b7-8ba8-44e9-ae91-a014056c7a6b&factbox=horingsnotater&lastvisited=Barneombudet> (sist sjekket 30.05.2018).

Rapport 2006 Justisdepartementet og Moderniseringsdepartementet.

Utredning av behov for endringer i personopplysningsloven. Skrevet etter oppdrag fra Justisdepartementet og Moderniseringsdepartementet. Professor dr. Juris Dag Wiese Schartum og førsteamanuensis dr. Juris Lee A Bygrave. Se

https://www.regjeringen.no/contentassets/daad3dbe61c74f5c9240d16478b088ba/rapport_g-390.pdf (sist sjekket 30.05.2018).